Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT | פרייז 20 גראָשען | היינט 8 זייטען.

נייער פאלקסבלאט

אונפּאַרטייאישע פּאָליטיש-געזעלשאַפטליכע טאָג-צייטונג

Nr. 9/1609 | Łódź, Czwartek ,10 stycznia 1929 r. | ז'בעטער יאָהרגאַנג | לאָדז, דאָנערשטאָג כה טבת תרפ"ט | Nr.9 /1609

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 24-71. | אדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פּיעטריקאָווער 21, טעל. 24-71

פּוילישע ענטפער=נאָטע צו די סאָוויעטען ווערט היינט ארויסגעשיקט.

וואַרשאַ, 9 (אַטע). נעכטען ביינאַכט איז ביים מאַרשאַל פּילסודסקי פאָרגעקומען אַ קאָנפערענץ אין וועלכער ס'האָבען אנטיילגענומען דער אויסערן-מיניסטער זאַלעסקי, דער וויצע-מיניסטער וויסאָצקי און דער פּוילישער געזאַנדטער אין מאָסקווע פּאַטעק. ס'איז בעהאַנדעלט געוואָרען די תשובה-נאָטע אויפ'ן סאָוויעטישען פאָרשלאַג וועגען נישט אַנגריפס-אָפּמאַך.

וואַרשאַ, 9 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). דער ענטפער פון דער פּוילישער רעגירונג אויף דער לעצטער סאָוויעטישער נאָטע וועגען אַ נישט-אַנגריפס-אָפּמאַך צווישען פּוילען און די סאָוויעטען — וועט מאָרגען (ד. ה. היינט) דורך דעם פּוילישען פאָרשטעהער אין מאָסקווע דירעקט איבערגעגעבען ווערען דער סאָוויעטישער רעגירונג.

וואַרשאַ, 9 (טעלעפאָניש). אין די בערלינער צייטונגען האָבען זיך בעוויזען ידיעות, אַז די פּוילישע רעגירונג זאָל זיך האָבען געווענדעט צו דייטשלאַנד מיט אַ פאָרשלאַג צו שליסען אַ סעפּאַראַטען פּראָטאָקאָל פונ'ם קעלאָג-אָפּמאַך. די דאָזיגע ידיעה איז אויך איבערגע'חזר'ט געוואָרען אין אַ טייל פון דער פּוילישער פּרעסע.

די דאָזיגע ידיעה איז אינגאַנצען פאַלש.

בודזשעט-קאָמיסיע פון סיים הויבט היינט אָן איהרע זיצונגען.

וואַרשאַ, 9 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) אויף דער דאָנערשטאָג'דיגער זיצונג פון דער בודזשעט-קאָמיסיע וועלען בעהאַנדעלט ווערען די שטייערן-פּראָיעקטען וואָס זענען אריינגעבראַכט געוואָרען דורך דער רעגירונג, וועגען פערקויפען די מלוכה'שע הייזער אין לאָדז, ווילנע, אויסטיע, און דער פּראָיעקט פון אַ נאָוועלע צום געזעץ וועגען בעשטייערן ווייז און מעד.

ענדערונגען אין מיניסטאָרען=ראַט.

וויכטיגע ערקלערונג פון פּרעמיער באַרטעל.

וואַרשאַ, 9 (טעלעפאָניש). אַ פּוילישער זשורנאַליסט האָט געהאַט אַ געשפּרעך מיט'ן פּרעמיער באַרטעל וועגען די דרינגענדסטע אַרבייטען, וואָס די רעגירונג האָט בדעה אונטערצונעהמען אין די נאָהנטסטע צייט. דער פּרעמיער פּראָפ. באַרטעל האָט געענטפערט פאָלגענדעס:

די נאָהענטסטע אויפגאַבען פון דער רעגירונג זענען אָפּצוהיטען דעם גלייכגעוויכט פון בודזשעט, דעם גלייכגעוויכט פון האַנדעלס-בילאַנס, אָפּצוהיטען די פעסטקייט פון דער וואַלוטע, סטאַבילירען די שפּיין-פעריהעלטנישען אין לאַנד, בויען תבואה-עלעוואַטאָרען און זאַמלען תבואה רעזערווען.

— ווען מיר וועט זיך איינגעבען — האָט דער פּרעמיער פאָרטגעזעצט — צו רעאַליזירען אין משך פון היינטיגען יאָהר כאָטש אַ טייל פון דעם פּלאַן, וואָס איך האָב זיך אָנגעצייכענט וועגען אויפבוי בכלל און בויאונג פון דירות בפרט, וועל איך דאָס ערשטע מאָל אין לעבען זיין צופרידען מיט זיך.

דער זשורנאַליסט רופט זיך דאַן אָן:

— אָ, הערר פּרעמיער, דאָס שמעקט דאָך מיט סענסאַציע, — זאָגט מיר קאָנקרעטער: וואָס מיינט איהר דערמיט?

דערויף האָט דער פּרעמיער געענטפערט: איך קאָן אייך נאָכנישט ענטדעקען דעם סוד. אין דער נאָהענטסטער צייט וועט איהר זיך דערוויסען. דאָס יאָהר 1929 וועט אייך געבען ענטפער. איך בעטאָן, ווען אפילו אַ טייל פון די פּלענער וועט זיך מיר איינגעבען צו רעאַליזירען, וועל איך שוין זיין צופרידען.

אויף דער לעצטער פראַגע פון זשורנאַליסט, וואָס עס איז געווען די הויפּט-טעמאַ אויף די קאָנפערענצען אין שלאָס און מיט מאַרשאַל פּילסודסקי האָט פּרעמיער באַרטעל געענטפערט, אַז אויף די קאָנפערענצען זענען בעהאַנדעלט געוואָרען פראַגען, פון אויסערליכען און איבערליכען כאַראַקטער.

— צי זענען אויך בעהאַנדעלט געוואָרען פראַגען וואָס זענען נוגע דעם מיניסטאָרען קאַבינעט?

פּרעמיער: — איך ווייס נישט! איך ווייס נישט! איבעריגענס — אפשר יאָ.

אַזוי פיל דער געשפּרעך מיט'ן פּרעמיער.

אין די סיים-קולואַרען האָט מען אין צוזאַמענהאַנג דערמיט גאַנץ ערנסט געשמועסט וועגען וויכטיגע ענדערונגען אין מיניסטאָרען קאַבינעט. אויף וועלכע פּאָסטענס עס וועלען פאָרקומען ענדערונגען געהען אַרום פאַרשידענע השערות. יעדענפאַלס איז אָהן שום ספק צו זעהען פון פּרעמיער'ס ענטפער, אַז די פראַגע וועגען ענדערונגען אין מיניסטאָרען-קאַבינעט איז אַרומגערעדט געוואָרען אויף דער לעצטער קאָנפערענץ אין שלאָס. מען שמועסט גאַנץ ערנסט וועגען ענדערונגען אויף די פּאָסטענס פון מיניסטאָרען.

נישט צולאָזען קיין רעוויזיעס פון די קאָנצעסיעס

בעשליסט דער צוזאַמענפאָהר פון יודישע און קריסטליכע רעסטאָראַטאָרען.

וואַרשאַ, 9 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) היינט איז דאָ פאָרגעקומען אַ צוזאַמענפאָהר פון רעסטאָראַטאָרען און בראָנפען-הענדלער פון גאַנץ פּוילען (יודען און קריסטען צוזאַמען).

נאָך אַ לאַנגער דיסקוסיע איז בעשלאָסען גע-וואָרען צו ווענדען זיך צו אַלע האַנדעלס-קאַמערן אַז זיי זאָלען נישט דערלאָזען צו די רעוויזיעס פון די קאָנצעסיעס.

פּאָליטישע קאָנפערענצען.

וואַרשאַ, 9 (טעלעפאָניש) נעכטען אין די נאָכמיטאָג-שעה'ן איז אין פּרעזידיום פון מיניסטאָרען-ראַט פאָרגעקומען אַ קאָנפערענץ מיט'ן אַנטייל פון פּרעמיער באַרטעל, מיניסטער זאַלעסקי, טשעכאָוויטש, קוויאַטקאָווסקי און ניעזאַביטאָווסקי. אויף דער קאָנפערענץ זענען בעריהרט געוואָרען פראַגען, וואָס האָבען אַ שייכות צו דער פראַגע פון האַנדעלס-טראַקטאַטען.

וואַרשאַ, 9 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) היינט אין דער פריה האָט פּרעמיער באַרטעל אָפּגעהאַלטען אַ קאָנפערענץ מיט'ן פינאַנץ-מיניסטער טשעכאָוויטש און מיט'ן באַהן-מיניסטער קיהן. נאָכדעם האָט ער אָפּגעהאַלטען בעזונדערע קאָנפערענצען מיט די מיניסטאָרען סקלאַדקאָווסקי, יורקעוויטש און סטאַניעוויטש.

א האלב מיליאָן זלאָטיס שטיצע פאר אינוואלידען

וועלכע האָבען נישט קיין אומזאַץ-מיטלען צום האַנדעל.

וואַרשאַ, 9. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). דאָס פינאַנץ-מיניסטעריום האָט אַסיגנירט אַ האַלבען מיליאָן זלאָטעס אַלס אונטערשטיצונג פאַר די אינוואַלידען, וואָס בעקומען קאָנצעסיעס אויף צו האַנדלען מיט טאַבאַק און שפּירט, און האָבען נישט קיין געלד-מיטלען אויף אָנצוהויבען האַנדלען.

זאַל „פילהאַרמאָניע" נאַרוטאָוויטשאַ 20.

שבת, דעם 12-טען יאַנואַר ד. י. 11 אַ זייגער פריה קומט פאָר

א גרויסע פּרעסע=אקאדעמיע

א. ג. „10 יאָהר אַרביי-טער-צייטונג", „1 יאָהר לאָדזער אַרבייטער".

ס'נעהמען אַנטייל די ח"ח: ח' ראַטמאַן בוקסבוים, יוסף ראָזען (וואַרשאַ), ש. עדעלמאַן, בראַנד, סטאַליאַרסקי, ציטרינאָווסקי, די אַרטיסטען פון טעאַטער „אַרט" א. א.

בילעטען פון 50 גר. ביז 1.50 — אין אַלע פּראָפ. פּאַראיינען, אין געז. אָוועגדקורכע', זגערשער 17, אין די קאָאָפּעראַטיווען „השמר" און אין טאָג פון דער פאָרלעזונג — ביי דער פילהאַרמאָניע-קאַסע.

„בית החסידים מטריסק"

יום א' פּרשת בא (זונטאָג, דעם 13. ד. ח.) 4 אַ זייגער נאָכמ. קומט פאָר אין וואָהלינער שוהל, וואָלטשאַנסקאַ 6

א גראַנדיעזע

התחלת הספר=פייערונג

מיט'ן אַנטייל פון אדמו"ר הרב ר' נחומ'טשע שליט"א מווארשא בן הרב המגיד מטריסק זצ"ל, וועלכער וויילט יעצט אין לאָדז, פּולנאָצנאַ 7, ביי ברוך קאַזעס. בעת דער פייערונג וועט שפּילען אַ גרויסער אָרקעסטער און אַ גוט-אייגעשטודירטע כאָר וועט אויספיהרען אַ רייהע רעליגיעזע נגונים.

יעדער יוד, וועמען ס'איז טייער דער כבוד התורה, ווערט געבעטען אנטיילצונעהמען אין דער מצוה=פייערונג. 3740

בעמערקונג: די ווייבער-שוהל וועט ספּעציעל זיין רעזערווירט פאַר פרויען. די שוהל איז פערזעהען מיט צענטראַל-בעהייצונג.

בילעטען צו בעקומען ביי ברוך קאַזעס, פּולנאָצנאַ 7 און נתן פאַרבער, נאָוואָמיעסקאַ 19

א קוואַליפיצירטער מאַגאַזין-דאַמען-צושניידער ווערט פון זאָפאָרט געזוכט. צו ערפאַהרען אין אדמ. פון דער צייטונג.

א שטוב מיט א קוך איז פון זאָפאָרט איבערצוגעבען, צו ערפאַהרען נאַווראָ-זאַרזשעווסקע 1 (אין קאָרטאָפעל-געוועלב) 678

די פערוואַלטונג פון „בית=יתומים", זגערזשער 40 מאַכט בעקאַנט, אַז די אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון די מיטגלידער קומט פאָר זונטאָג, דעם 20. יאַנואַר ה. י. אין אייגענעם לאָקאַל (זגערזשער 40) 2 אַ זייגער נאָכמיטאָג צום ערשטען טערמין.

אין פאַל, ווען ס'וועט נישט קומען די גענוגענדע צאָהל מיטגלידער, וועט די פערזאַמלונג פאָרקומען דעמזעלבען טאָג צום צווייטען טערמין ביי יעדער צאָהל מיטגלידער, 6 אין אָווענד, אויפ'ן זעלבען אָרט. 3618

בעקאַנטמאַכונג.

דער קאָלאָניאַל-קליינהענדלער-פעראיין, צעגעלנ. 15 מאַכט בעקאַנט אַלע קאָלאָניאַל- און שפּייזהענדלער, אַז עס איז אַרויס פון דרוק

דער צעטעליק № 1 1929

דערמיט ערקלערען מיר דעם צעטעליק נומ' 13 פאַר אונגילטיג. די פערוואַלטונג. 3679

בעני"ט די פּויליש=דײַטשע אונטערהאַנדלונגען וועגען דעם האַנדעלס-טראַקטאַט.

וואַרשא, 9. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) הײַנט איז געקומען קיין וואַרשע סיט׳ הערמעס, דער פאָרזיצער פון דער דײַטשער דעלעגאַציע צו פירען האַנדעלס-אונטערהאַנדלונגען מיט פּוילען.

הײַנט האָט ער שוין אָפּגעהאַלטען אַ קאָנפערענץ מיט׳ן פאָרזיצער פון דעם פּוילישען קאָמיטעט, מיניסטער טוואַרדאָווסקי.

בערויבט 5 יודישע האַנדעלס-אַגענטען.

בירנאַשטש, 9. (יט"א טעלעגראַפיש). די „יודישע רונדשוי" טיילט מיט, אַז אין פאָמערעלען שטעטעל ליזבאַרק זענען עטליכע באַנדיטען אָנגעפאַלען אויף פינף יודישע האַנדעלס-אַגענטען פון קאָנגרעס-פּוילען און בײַ זיי צוגערויבט גרויסע סומען געלד. דרײַ פון די אָנפאַלער זענען געכאַפּט געוואָרען.

188 מיליאָן גאָלד=מאַרק האָט פּוילען בעקומען ענטשעדיגונג פון דײַטשלאַנד.

בערלין, 9. (ספּעציעל). אין פערלויף פון 1 סעפּטעמבער ביז׳ן 31 דעצעמבער האָט רײַטש-לאַנד איבערגעשיקט דער קאָאַליציע 720 מיליאָן 271 טויזענד ליוטעס ענטשעדיגונג. פון דער סומע האָט פּוילען בעקומען 188 מיליאָן מיט 211 טויזענד גאָלדמאַרק.

ציוניסט — פאָרזיצער פון דער בערלינער קהלה.

בערלין, 9. (יט"א טעלעגראַפיש). אויף דער לעצטער זיצונג פון בערלינער קהלה-ראַט איז אַלס פּרעזידענט אויסגעוועהלט געוואָרען דער פינאַנציסט און כלל-טוער נאָרג קאַרלעסקו. דאָס איז דאָס ערשטע מאָל וואָס אַ ציוניסט ווערט אויסגעוועהלט אַלס פּרעזידענט פון דער בערלינער קהלה.

דער ביז-איצטיגער פּרעזידענט, פאָרשטעהער פון מיטעלער פּאַרטיי סימאָן, איז אויסגעוועהלט געוואָרען אַלס וויצע-פּרעזידענט.

אברהם רייזען אין מאָסקווע.

מאָסקווא, 9. (יט"א טעלעגראַפיש. אַהער איז אָנגעקומען אברהם רייזען, אויפ׳ן באַהן האָבען איהם אָפּגעוואַרט פאָרשטעהער פון דער יעווסעקציע און פון יודישע שרײַבער.

פּראַצעס וועגען פייניגען דאָס מיידעל באַדיישאַ.

מאָסקוואַ, 9. (יט"א טעלעגראַפיש). דער פּראָצעס וועגען פייניגען דאָס יודישע מיידעל באַדיישאַ קומט פאָר דעם 15 ר. ח. אין מינסק.

עס זענען אָנגעקלאָגט געוואָרען 8 פּערזאָן, 5 ווערען בעשולדיגט אין קאָנטער-רעוואָלוציע און 3 אין מיטהעלפען פייניגען דאָס מיידעל, עס וועלען אַרויסגערופען ווערען 21 עדות.

פאָרזיצענדער פון געריכט וועט זײַן דער וויצע יוסטיץ-קאָמיסאַר פאַר ווײַסרוסלאַנד, וואָלאָסעוויטש.

געשטאָרבען דער פאָרזיצער פון סינאַגאָגען-קאָמיטעט אין פּאַריז.

פּאַריז, 9. (יט"א טעלעגראַפיש). אין טי-פען עלטער איז דאָ געשטאָרבען דער פאָרזיצענדער פון סינאַגאָגען-קאָמיטעט דוד בער שטריקער, דער פאָרזיצענדער איז געווען איינער פון די אָנגעזעהענסטע יודען אין פּאַריז.

וועגען די ענדערונגען אין מיני=סטערען=קאַבינעט.

וואַרשא, 9. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) אין צוזאַמענהאַנג מיט די קורסירענדע קלאַנגען וועגען וויכטיגע ענדערונגען אויף די רעגירונגס-פּאָסטענס, דערווייסען מיר זיך, אַז קודם כל וועלען די ענדערונגען נ.ע זײַן נישט-אַזוי די פּאָליטישע רעסאָרטען, ווי די ווירטשאַפטליכע (ה. ה. אין האַנדעלס-מיניסטעריום וכדומה), עס זאָל, מעגליך, אויך געבילדעט ווערען אַ בעזונדערע אַמט פון דעם עקאָנאָמישען קאָמיטעט בײַם מיניסטערען-ראַט.

ווען דאָס וואָל געשעהן, איז נאָך לעת עתה געוויי נישט בעקאַנט; עס איז אָבער אַ סברא, אַז די שנויים וועלען פאָרקומען אין די נאָהענטסטע טעג.

וואַרשא, 9. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). פירשט ראַדזיוויל לייקענט אָפּ, די קלאַנגען אַז ער פּרעטענדירט אויפ׳ן אַמט פון אויסערן-מיניסטער.

דיקטאַטור אין יוגאָסלאַוויען — „אַן איבערגאַנגס=צושטאַנד".

ערקלערונג פון יוגאָסלאַווישען געזאַנדטען אין וואַרשא.

וואַרשאַ, 9 (טעלעפאָניש) אין אַן אינטערוויאו האָט דער יוגאָסלאַווישער געזאַנדטער אין וואַרשאַ ערקלערט, אַז דאָס פונאַנדערלאָזען דעם יוגאָסלאַווישען פּאַרלאַמענט איז נאָר אַ פאָרבײַגעהענדע זאַך. דער שריט איז געמאַכט געוואָרען, כדי אויסצובעסערן די לאַנד-אַדמיניסטראַציע און צוריקקעהרען די דויערהאַפטיגקייט אין פּאָליטישען לעבען.

ווי לאַנג דער דאָזיגער צושטאַנד וועט דויערן איז שווער צו זאָגען, אָבער תיכף ווי ס׳וועלען געשאַפען ווערען די בעדינגונגען פאַר אַ רוהיגער און נוצליכער מלוכה-אַרבייט וועט די פּאַרלאַמענטאַרע אָרדנונג צוריקגעקעהרט ווערען אין איהר ברייטסטען פאָרנעהם.

וויען, 9 (ספּ. טעל.) פון יוגאָסלאַווישע פּאָליטישע קרייזען פאַרזיכערט מען, אַז די מיליטערישע דיקטאַטור וועט דויערן 2 יאָהר. ביז דער צייט רעכענט מען אין יוגאָסלאַוויען אַדורכצופיהרען די רעאָרגאַניזאַציע פון דער מלוכה.

ווי די פּאָליטישע קרייזען פאַרזיכערן ווייסטער האָט דער קעניג געמוזט מאַכען דעם שריט, ווייל ווען דער סערביש-כאָרוואַטישער קאָנפליקט זאָל ווייטער דויערן וואָלט דאָס זיך זעהר שלעכט אָפּ-גערופען אויף דער אויסלענדישער סיטואַציע פון יוגאָסלאַוויען.

שיער נישט אַן עלילת=דם אין אַ בולגאַריש שטעטעל.

די מאַכט און די פּרעסע געגען די בלבול-פאַרשפּרייטער.

סאָפיאַ (י.ס.א.) אין דעם שטעטעל האַסקאָוואַ איז שיר נישט געקומען צו אַ בלוט-בלבול.

אַ געוויסע יונגע פוירטע איז געקומען אין פּאָליציי-קאָמיסאַריאַט און געמעלדעט, אַז דורכגעהענדיג דעם יודישען קוואַרטאַל פון שטעטעל איז זי פערהאַלטען געוואָרען דורך אַ יודישער פרוי, וועלכע האָט איהר אַרײַנגעשטופּט אין מויל אַ גרויס שטיק שאָקאָלאַד מיט׳ן צוועק איהר צו דערשטיקען. לויט דער ערקלערונג פון דער קריסטין, האָט איהר די יודישע פרוי אָפּגעלאָזט ערשט דאַן, ווען זי האָט געמאַכט אַ גרויס געשריי, און עס איז זיך צונויפגעלאָפען אַ גרויסער עולם דורכגעהער.

די פּאָליציי האָט תיכף דורכגעפיהרט אַן אויספאָרשונג, וועלכע האָט, פאַרשטעהט זיך. די בעשולדיגונג פון דער פוירטע נישט בעשטעטיגט.

עס האָבען זיך אָבער באַלד געפונען טונקעלע עלעמענטען, וועלכע האָבען דעם אינצידענט אויסגענוצט פאַר פאַרשפּרייטען קלאַנגען, אַז די יודען האָבען געוואָלט דער קריסטין שעכטען צו ריטועלע צוועקען.

די יודישע קהלה אין האַסקאָוואַ האָט זיך דורכ׳ן קאָנסיסטאָריום פון די בולגאַרישע יודען געווענדעט צו די מיניסטעריומס פון אינערן און יוסטיץ מיט דער פאָדערונג צו בעשטראָפען די שולדיגע אין פאַרשפּרייטען די רכילות׳דיגע קלאַנגען.

די רעגירונגס-אָרגאַנען האָבען אָנגענומען מיטלען צו בערוהיגען די עפענטליכע מיינונג און בעשטראָפען די שולדיגע.

די גאַנצע בולגאַרישע פּרעסע דריקט אויס איהר אויפרעגונג צוליב דעם, וואָס עס געפינען זיך נאָך פינסטערע מענשען, וועלכע גלויבען אין געמיינעם בלבול, אַז יודען געברויכען בלוט.

טשיקאַגער פּאָליציי=שעפ דערמאָרדעט דורך באַנדיטען.

פאַרביטערטער קאַמף פון דער פּאָליציי מיט די באַנדיטען=אָרגאַניזאַציעס.

ניו-יאָרק, 9 (ספּ. טעל.) דער מאָרד מונ׳ם טשיקאַגער פּאָליציי-שעף האָט געצוואונגען די מאַכט ענערגישער צו אינטערווענירען געגען די באַנדיטען אָרגאַניזאַציעס, וועלכע האָבען אויף זייער געוויסען 60 מאָרדען.

נעכטען האָט די פּאָליציי אײַנגעאָרדענט אַן אַבלאַווע אין דער טשיקאַגער פאָרשטאָט און דערבײַ אַרעסטירט 25 מיטגלידער פון דער באַנדע און דערבײַ קאָנפיסקירט זעהר אַ סך געוועהר.

די פּאָליציי האָט אויך ענטדעקט די אונטערערדישע בעהעלטענישען פון די באַנדיטען. די בעהעלטענישען זענען פאַרבונדען מיט אַ גאַנצער נעץ אונטערערדישע קאָרידאָרען, וועלכע פיהרען ווייט אונטער דער שטאָט אַרויס אין פּלאַטיגע ערטער, אויף ווייטע וועגען. פון דאָרט פלעגט מען מאַכען די אָנפאַלען אויף די אַלקאָהאָל-שמוגלער פון קאַנאַדע.

דער 3.500-יעהריגער געבורטס-טאָג פון משה רבינו.

לאָנדאָן, (יט"א). פּראָפ. העני סטוגער האָט פאַרעפענטליכט אין „אָבסערווער" אַ ליסטע פון געבורטס-טאָג-יובילעאומס פון גרויסע פּערזענ-ליכקייטען, וועלכע פאַלען אויס אין לויפענדען יאָהר.

אויפ׳ן ערשטען אָרט פון דער ליסטע געפינט זיך משה רבינו, וועלכער איז לויט די אויסרעכענונגען פון פּראָפ. סטוגער געבוירען געוואָרען אין יאָהר 1574 פאַר דער אָנגענומענער צײַטרעכענונג ד. ה. מיט 3.500 יאָהר צוריק.

אויף דער דאָזיגער ליסטע געפינט זיך אויך דער בערימטער יודיש-דײַטשער פילאָזאָף משה מענדעלסאָן, אין דײַטשלאַנד, גרייט מען זיך שוין צייט דרײַ יאָהר צום 200-יעהריגען געבורטס-טאָג פון משה מענדעלסאָן, וועלכער פאַלט אויס אין יאָהר 1929. אין קורצען דאַרף ערשײַנען אַ קריטיש-בעאַרבייטע זאַמלונג פון אַלע ווערק פון גרויסען דענקער.

Dr. med.
B. Robinzon
אינערליכע און קינדער-קראַנקהייטען.
פּעטריקאָווער 10, טעל. 31-86
עהמט אָן פון 8—9½ פריה און פון 3½—4½ נאָכמ.

2 יודען בעשטימט אַלס מיטגלידער פון דער נײַ-געגרינדעטער וויסענשאַפט-ליכער אַקאַדעמיע אין ווײַסרוסלאַנד.

ריגע. (י.ט.א.) פון מינסק טיילט מען מיט, אַז אַלס מיטגלידער פון דער נײַ-געגרינדעטער וויסענשאַפטליכער אַקאַדעמיע אין ווײַסרוסלאַנד זענען צוו. אַנד. בעשטימט געוואָרען אויך 2 יודען: שמעון וואָלפסאָן און דער רעדאַקטאָר פון „אָקטיאַבר" באָריס אָרשאַנסקי.

געשאַפען אַן אויפזיכטס-ראַט פאַר בילדונגס-ענינים אין די ענגלישע קאָלאָניעס און מאַנדאַט=לענדער.

לאָנדאָן. (י.ט.א.) דער קאָלאָניאַל-מיניסטער אַמערי האָט בעשטימט אַ ספּעציעלע קאָמיסיע פאַר בילדונגס-ענינים אין די קאָלאָניעס, פּראָטעקטאָראַטען און מאַנדאַט-טעריטאָריעס. אַלס פאָרזיצער פון דער קאָמיסיע איז בעשטימט געוואָרען דער פּאַרלאַמענטאַרישער אונטערשטאַכ-סעקרעטאַר פון קאָלאָניאַל-מיניסטעריום פירשט פון פּלימוט. אין דער קאָמיסיע זענען אַרײַן אַ רייהע הויכע גײַסטליכע, בילדונגס-טוער און פּעדאַגאָגען.

אַרעסטירט פּוילישע טאַבאַק-שמוגלער אין דײַטשלאַנד.

בויטען, (ספּ. טעל.) דאָ זענען אַרעסטירט געוואָרען 9 שמוגלערס פון פּוילען, וועלכע האָבען אין אַן אויטאָ אַדורכגעפיהרט איבער דער גרעניץ 500 קילאָ טאַבאַק. דער אויטאָ און די קאָנטראַ-באַנדע זענען קאָנפיסקירט געוואָרען. די שמוגלערס זענען אײַנגעזעצט געוואָרען אין אַרעסט.

אויסצייכנונג פון אַ יודישען געלעהרטען.

ניו-יאָרק, 9. (יט"א) יעקב ג. ליפּמאַן, דער דירעקטאָר פון אַגריקולטור-סטאַציע אין נױ-דזשערסי, וועלכער איז געווען אַ מיטגליד פון דער אַמעריקאַנער עקספּערטען-קאָמיסיע אין ארץ-ישראל האָט בעקומען פון דער אַמעריקאַנער אַגראַנאָמישער געזעלשאַפט אַ פּרייז אין דער הויך פון 1250 דאָלאַר פאַר זײַנע פאָרדינסטען אויפ׳ן געביט פון פאָרשען די אײַגענשאַפטען פון ניטראַגענען.

פּראָפ. ליפּמאַן האָט דאָס געלד אָפּגעגעבען פאַר׳ן ראַטגערס-אוניווערזיטעט, אַלס יסוד פון אַ פאָנד פאַר ערד-פאָרשונגען.

ציהונג פון דער 18=טער מלוכה=לאָטעריע.

3-טע קלאַס — 1-טער טאָג.

20.000 זל. — נ"ר 43086.
5.000 זל. — נ"ר 41105.
2.000 זל. — נ"ר 142533.
1.000 זל. — נ"רן 80155 120931.
500 זל. — נ"רן 44822 95816 102736 155185.
400 זל. — נ"רן 61234 66236 68653 71514 73235 77424 131928 154105.

Dr. Różaner
ספּעציאַליסט פאַר הויט-, ווענערישע קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע.
הײַלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען און דיאַטערמיע
DZIELNA 9 (Narutowicza), tel. 28-98.
נעמט אָן פון 8—10 און פון 5—8, פרויען פון 3—4
וואַרטע זאַל פאַר פרויען.

כעמיש-באַקטעריאָלאָגישע לאַבאָראַטאָריע
מאַגיסטער נ. שאַז
פּעטריקאָווער 37, 2. שט., פראָנט.
אַנאַליזען פון קאַל, אורין, לייכען א. אַ. וו.
אורין-אַנאַליז - 4 זל.

Dr. med. J. LUBICZ
ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 41-46
קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען.
פאַרקרימונגען פון די פּלייצעס און גלידער.
אײַנגענע מעכאַנאָ-טעראַפּיע און עלעקטרישע בעהאַנדלונג, אין 1 אַקלאַרקעס אויף אַלטאַנקאַ, קינדער-ליבע סיס. כאָלסטעטען א. אַ. ה.
עמפּפאַנגט פון 5—7 אין אָוונד.

Dr. med. STUPEL
.12 Sakolna 12.
ספּעציאַליסט פאַר הויט-, האָר און ווענערישע קראַנקהייטען, געשלעכט-שוואַכע, ליכט-, ראַדיום, רענטגען-שטראַהלען און קוואַרץ-לאָמפּ, עלעקטראָ-טעראַפּיע.
נעהמט אָן פון 6 ביז 9 אין אָוונד.

לאָדז. 10 יאנואר 1929

„נייער פאָלקסבלאַט"

לאָדז. 10 יאנואר 1929

עראָבערונגען פון דער יודישער שפּראַך.

די יודישע שפּראַך האָט אָפּגעהאַלטען אַ קליינעם נצחון, אין דער פינאַנץ אין בודזשעט־קאָמיסיע פון וואַרשאָווער שטאָט־ראַט איז בעהאַנדעלט געוואָרען דער בודזשעט פון געזונדהייטס־אַמט. די יודישע אַרבייטער־פאָ־שטעהער ראָבען ביי דער געלעגענהייט גאָבאַמאָל אָנגעוויזען אויף דער נויטווענדיגקייט צו איינפיהרען די אויפקלערונגס־אַרבייט צווישען דער יודישער בעפעלקערונג מכח היגיענע און געזונדהייטס־פראַגען אין דער יודישער שפּראַך, אַז מיט יודישע קראַנקע זאָלען דאָקטוירים מחויב צו רעדען יודיש, אַז אין די בעראַטונגס־שטעלען פון דער שטאָט דאַרף זיך געפינען אַ טייל פערסאָנאַל, וואָס זאָל זיך קאָנען פערשטענדיגען מיט די יודישע אינטערעסאַנטען אויף דעם לשון, וואָס איז פאַר זיי פערשטענדליך. די וויכטיגקייט פון די פאָדערונגען איז אַרגומענטירט געוואָרען אַזוי קלאָר און איבערצייגענד, די נוצליכקייט פון דער ווענדעלער ערפילונג פון דעם אַרויסגעשטעלטען פאָסטולאַט איז געווען אַזוי אויבענאויפיג, אַז כמעט אַלע מיטגלידער פון דער קאָמיסיע האָבען איינגעשטימט מיט די אויפפיהרונגען פון די יודישע אַרבייטער־פאָרשטעהער, און אַן'ענטשפּרעכענדער בעשלוס איז אָנגענומען געוואָרען.

אַ צווייטער פאַקט איז פאָרגעקומען אויף אַן'אַנדער באָרען, אין דער אולאַ פון וואַרשאָווער אוניווערזיטעט איז געעפענט געוואָרען אַ צוזאַמענפאָהר פון יודישע סטודענטען־מעדיקער און דערביי זענען געהאַלטען געוואָרען רעפעראַטען פרייע און אומגעשטערט רעדעם אויף יודיש און העברעאיש.

און אויף אַ דריטען פאַקט — דאָס איז די שאָטענזייט — איז אָנגעוויזען געוואָרען בעת דער דעבאַטע אין דער פינאַנץ־קאָמיסיע: יונגע יודישע דאָקטוירימלעך, ווי באַלד זיי קומען נאָר אָן די פערערע, רעדהאַלטען שטאָטישע פאָסטענס — זאָגען זיי זיך אָפּ צו רעדען מיט די יודישע פאַציענטען און אינטערעסאַנטען אויף יודיש. אויפמערקזאַם געמאַכט דערויף האָט נישט עמיץ אַנדערש, ווי דער שעף פון געזונדהייטס־אַמט, דער גענ. מיניסטער וואַטשינסקי.

דאָס לעבען און די ערפאַהרונג לערנט דאָך יעדעס איינם די מענשען, עס איז דאָך קלאָר: אומזיסט איז אַריינצוטעה'נען, אַריינצואַגיטירען, אַז היגיענע איז אַ וויכליע זאַך, אַז אומריינקייט ברענגט צו פלערליי קראַנקהייטען, אַז מיט די און די מיטלען קאָן מען זיך פערהיטען פאַר מחלאות, אויב דער, צו וועמען דאָס אַליין ווערט גערעדט, פערשטעהט נישט, וואָס מ'וויל פון איהם האָבען. אומזיסט איז די בעמיהונג פון אַ דאָקטאָר אַרום אַ פאַציענט, מען דער דאָקטאָר זיין פולקאָם געוויסענהאַפטיג, מענען זיינע עצות זיין די טרעפליכסטע, אויב זיי זענען פון דעם פעראינטערעסירטען נישט פערשטאַנען געוואָרען. אַ פערשטעהונג אויף דער העלפט, אויפ'ן האַלב קאָן ד... נישט נאָר נישט ברענגען קיין נוצען, נאָר — פערקעהרט — זיין שעדליך, ווייל דער קראַנקער קאָן טאָן אַמאָל פונקט דעם היפך פון דעם, וואָס איז איהם רעקאָמענדירט געוואָרען.

דאָס זענען עלעמענטאַרע זאַכען און די אַרגומענטאַציע זייערע, ווי דאָס האָבען אונטערגעשטראָכען די יודישע רעדנער, איז לגמרי נישט קיין פּאָליטישע, דער דאָזיגער „אַלף" איז פערשטאַנען געוואָרען אין אַ וויכטיגער אָפּטיילונג פון וואַרשאָווער שטאָט־ראַט. פון דעם „אַלף" איז שוין מעגליך אַריבערצוגעהען צום „בית", צו דער פערשטענדניש, אַז אויב דער פּאָליטיש־געזעלשאַפטליכע פאָדערונגען בנוגע יודיש זענען נישט קיין שד, פאַר וועלכע מ'דאַרף זיך אָפּצלם'ען.

אין דער אולאַ פון וואַרשאָווער אוניווערזיטעט איז גערעדט געוואָרען אויף יודיש, און די ווענד זענען נישט רוים געוואָרען, און די שיבען האָבען נישט אויפגעציטערט! טרויעריג איז דאָס פערקעהרטע, ווען גראַד אין טעמפּלען פון וויסענשאַפט, און ערטער, וואו ס'דאַרף הערשען דער גייסט פון פרייער פאָרשונג ווערט אַריינגעפיהרט דער גאַסען און מאַרק־געדויש פון ווילדער, אומבערעכענטער און אומבעגרינדעטער אומטאָלעראַנץ. דאָס הייכע אויסגעאַרבעטעטע אָרט פון דער פּוילישער וויסענשאַפט האָט אַקצעפּטירט די בערעכטיגקייט פון יודיש. דאָס דאַרף זיין אַ ביישפּיל פאַר אַ פילהאַרמאָניע, וואו מיט אַ פּאָר יאָהר צוריק זענען געמאַכט געוואָרען ווילדע דעמאָנסטראַציעס געגען אַ יודישער זינגערין, וועלכע האָט דאַרטען ברעה געהאַט צו זינגען אויף יודיש.

דער טרויעריגער פאַקט, אויף וועלכען עס האָט אָנגעוויזען ד״ר וואַטשינסקי, האָט אין זיך אַ ריח פון אַ טאָטאַליגע גאַר־אַלטע צייטען.

די דאָקטוירימלעך, וואָס ווילען זיך נישט פערשטענדיגען מיט יודען אויף יודיש באַלד, ווי זיי האָבען נאָר געשטעלט אַ פוס אויפ'ן לייטער פון קאַריערע, דערמאָהנען אַביסעל פראַהיסטאָרישע שאַנגאַטען, וואָס האָבען זיך בעוויזען אין אונזער עפּאָכע. דער פאַקט איז טרויעריג, נישט וועניגער פאַר אַט די דאָקטוירימלעך, ווי פאַר די, צו וועלכע זיי לאָזען זיך אַראָפּ מיט זייער חסד. די לייט פערשטעהען אייגפאַך נישט זייער אייגענעם אינטערעס. נישט דורך איגנאָרירען דאָס יודישע לשון קאָן מען געווינען סימפּאַטיע, אָנערקענונג און פּאָפּולאַריטעט ביים יודישען עולם. דער ירעפעקט קאָן

דאָס יודישע געזעלשאַפטליכע לעבען אין פראַנקרייך.

(אַ בריף פון פּאַריז).

אין פּאַריז עקזיסטירען אַן'ערך 120 פערשידענע יודישע אימיגראַנטען־געזעלשאַפטען, אָדער ווי מען רופט זיי דאָ אָן, „סאָסייעטעס". דאָס זענען דאָס רוב לאַנדסמאַנשאַפטען, פעראייניגונגען פון לאַנדסלייט פון איינער און דער זעלבער שטאָט: ווי למשל, „וואַרשאַווער פריינד", „פּיעטריקאָווער לאַנדסלייט" א. אַז וו., וואָס טראָגען דעם כאַראַקטער פון געגענזייטיגער הילף; עס זענען אָבער אויך פערהאַן קולטורעלע, ספּאָרט א. א. סאָסייעטעס. דער געדאַנק די אַלע סאָסייעטעס צו פעראייניגען לענגט זיך אַליין אויפ'ן שכל. אָבער שכל'דיגע זאַכען ווערען אַמשווערסטען ביי יודען דורכגעפיהרט אין לעבען, און עס האָט געדויערט יאָהרען ביז דער פּלאַן פון אַ פעדעראַציע פון די יודישע סאָסייעטעס אין פּאַריז האָט אָנגענומען רעאַלע פאָרמען.

געוויס, נאָך עד־היום איז נישט מעגליך צו רעדען וועגען אַ פעראייניגונג פון אַלע יודישע אימיגראַנטען־פעראייניגען אין פּאַריז. פון די 120 עקזיסטירענדע סאָסייעטעס זענען דערווייל נישט מעהר ווי די העלפט אָרגאַניזירט אין אַ פעדעראַציע, וועלכע צעהלט ביז 12,000 מיטגלידער. דאָס איז שוין אָבער אַ גרויסער ערפאָלג אויב מען נעמט אין בעטראַכט, אַז גראָד די גרעסטע און איינפלוסרייכסטע סאָסייעטיס זענען צוגעשטאַנען צו דער פעדעראַציע.

און די פעדעראַציע האָט גוטע שאַנסען צו ווערען אַ בעדייטענדער קראַפט, וועלכע זאָל כאָטש אין אַ געוויסער מאָס ענטשפּרעכען דער בעדייטונג פון דער יודישער אימיגראַנטען־צאָהל אין פראַנקרייך. די אָפיציעלע קרייזען פונ'ם אַלטען, „אמת'ן" פראַנצויזישען יודענטום ווילען גאַרנישט וויסען וועגען דער דאָזיגער מאַסע און האַלטען אַמליבסטען בכלל זיך אָבגעזאָגט פון יעדער סאָלידאַריטעט מיט איהר. דער וועג פון זעלבסט־אָרגאַניזאַציע און זעלבסטהילף איז פאַר איהר דער איינציג־מעגליכע און די פיהרער פון דער פעדעראַציע האָבען פאַר איהר געשטעלט אַ גאַנץ ברייטען און אינטערעסאַנטע אַרבייטס־פּראָגראַם. זיי ווילען קודם־כל אַריינטראָגען אָנ'אָרדנונג אין די בעציהונגען צווישען די סאָסייעטעס אַליין, שאַפען אַנ'אַרביטראַזש, וואָס זאָל ענטשיידען און ליקווידירען אָפטע קאָנפליקטען צווישען די איינצעלנע געזעלשאַפטען. זיי זענען שוין צוגעטרעטען צו שאַפען אַ „יודיש הויז" אין פּאַריז, וואו עס זאָלען זיך קאָנצענטרירען אַלע יודישע געזעלשאַפטליכע אינסטיטוציעס, וואָס זאָל ווערען אַ

ניסטיגער צענטער פונ'ם יודישען פּאַריז, זיי האָבען אויך ברעה זיך צו פעראייניגען מיט יודישע אימיגראַנטען־פעראייניגונגען אין אַנדערע לענדער, כדי צו קענען רעפּרעזענטירען די גרויסע יודישע אימיגראַנטען־מאַס אין אייראָפּע און צו אונטערנעהמען געמיינזאַמע שריט פאַר דעם פעלקער־בונד און פאַר די גרויסע מלוכות צו פערטיידיגען די אינטערעסען פון די אימיגראַנטען און פון די יודען אין יענע לענדער, וואו זיי ווערען נאָך פערפאָלגט און געפּייניגט.

די יודישע אימיגראַציע אין פראַנקרייך און אין אייראָפּע בכלל הויבט אָן צו ווערען אַ כח. די אימיגראַציע איז נישט מעהר בלויז אַנ'אַריסטאָקראַטישע סומע פון אָרימע און פערפאָלגטע יחידים, נאָר עס ליכע הונדערטער לעבעדיגע מענשען, וועלכע האָבען שוין איבערגעטראָגען די ערשטע שווערע יאָהרען פון אומזיכערקייט און צוטומעלקייט. זיי הויבען זיך אָן אַביסעל איינצואָרדנען אויף די נייע ערטער, זיך פיהלען זיכערער, רוהיגער, גאַנץ נאַטירליך, לעבט אין זיי ווידער אויף דער געזעלשאַפטליכער, נאַציאָנאַלער און פּאָליטישער חוש. און די אָרטיגע, האַלב־אַסימילירטע יודען, וועלכע האָבען ביז־איצט אין בעסטען פאַל, זיך בעצויגען צו די אימיגראַנטען מיט מיטלייד, ווי צו זייערע „אָרימע ברידער פון מזרח" הויבען אָן צו פיהלען, אַז עס וואַקסט אויס אַ נייער כח, וועלכער בעפרייט זיך פון זייער אַפּאָטראָפּסעס, וועלכער נעמט זיין גורל אין זיינע אייגענע הענד. דער רענעסאַנס פון דעם מערב־אייראָפּעאישען יודענטום, זיין צוריקקעהרען צום יודישען געזעלשאַפטליכען לעבען קומט פונ'ם מזרח. מזרח־אייראָפּעאישע יודען זענען געקומען קיין מערב, כדי צו פערנעמען דעם פּלאַץ פון יענע אַלטע יודישע ישובים, וועלכע זענען אינגאַנצען איינגעשלאָפען און זיך אָפּגעריסען פון די געמיינזאַמע נאַציאָנאַלע יודישע האַרצלען.

די יוגענד.

דאָס איז אַ קאַפּיטעל פאַר זיך. און נישט קיין בעזונדערס פרעהליכער, פערקעהרט. די יודישע יוגענד אין פראַנקרייך איז אין אַלע בעציהונגען וועניגער אינטערעסאַנט און געזעלשאַפטליך אַקטיוו, ווי דער עלטערער דור.

וועגען דער פראַנצויזיש־יודישער יוגענד, אַלס אַזעלכע, איז בכלל נישטאָ וואָס צו רעדען. די איז איינגאַנצען אַסימילירט.

און יענער טייל פון דער יודישער „עכט־פראַנצויזישער" יוגענד, וואָס אינטערעסירט זיך יאָ מיט געזעלשאַפטליכע ענינים, וועלכער פערמאָגט בעשטימטע אידעאַלען, דער טייל איז ווייט אַוועק פון דער יודישער גאַס. ער איז צו געפינען ביי די פראַנצויזישע סאָציאַליסטען, ראַדיקאַלען, קאָמוניסטען, אַפילו ביי מאָנאַרכיסטען, אָבער נישט ביי וואָס פאַר נישט איז יודישער פּאַרטיי אָדער אָרגאַניזאַציע. עס איז ממש צו פערצווייפלען, ווען מען פרובט אַמאָל צו מאַכען אַ סטאַטיסטיק וועגען דעם, וויפיל פראַנצויזיש־יודישע יונגעלייט זענען פערהאַן אין יודישע אָרגאַניזאַציעס. דאָס זענען געצעהלטע מענשען און דערצו נאָך כסדר נישט די בעסטע, נישט די אינטערעסאַנטע, נישט די טאַלענטפולע.

שלעכטע ביישפּילען ווערען לייכט נאָכגעפאָלגט. און די אימיגראַנטען־יוגענד דער צווייטער דור פון דער יודישער אימיגראַציע אין פראַנקרייך, געהט אין די דרכים פון זיינע פראַנצויזישע חברים. פערשכורט פונ'ם פּאַריזער לעבען, פערבלענדעט פון זיין גלאַנץ און אויסערליכער שיינקייט, ווערט ביי זיי דער טייערסטער וואונש צו ווערען אַן „עכטער פּאַריזער". צוליב דעם מאַכט ער אין אַלעם נאָך יענע, וועמען ער האַלט פאַר אַזעלכע „עכטע". און היות ווי יענע געהען אין דאַנסינגס, קאַבאַרעטען, קאַפעס אָדער צו די סאָציאַליסטען, ראַדיקאַלען און קאָמוניסטען, געהט די אימיגראַנט־יוגענד זיי נאָך, און אין דעם יודישען געזעלשאַפטליכען לעבען בעטייליגט זיך זעהר וועניג.

און דאָס הויפּט־פּראָבלעם פון דער צוקונפט פון דער גרויסער יודישער אימיגראַנטען־מאַסע אין פראַנקרייך איז דאָס פּראָבלעם פון איהר יוגענד: פערלירט זי איהרע קינדער, דערלאָזט זי, אַז דאָס ביליגע און אויבערפלעכליכע „פּאַריזערטום", זאָל פערשלינגען איהר נאַכוואוקס, איז אומזיסט איהרע גאַנצע אָרגאַניזאַציע, איהר גאַנצער קאַמף.

ווי עס זעהט אויס, הויבט אָן דער בעסטער טייל פון די אימיגראַנטען־פיהרער צו בעגרייפען דעם גאַנצען טראַגיזם פון אָט דער פראַגע. דאָס פּראָבלעם פון דער יוגענד ווערט איצט ערנסט געשטעלט אויפ'ן סדר־היום פונ'ם יודישען פּאַריז.

(י. ס. א.)

י. שעכטמאַן.

אין אַ מוראַ'דיגען שטורעם־ווינד.

דערצעהלט פון איינעם, וואָס האָט עס איבערגעלעבט.

געווען איז דאָס אין האַוואַנאַ, קובאַ, די ציי־טונגען האָבען אָנגעזאָגט, אַז עס דערנעהענטערט זיך אַ גרויסער שטורם־ווינט, און אַז ער געהט אין דער ריכטונג פון קובאַ.

די קובאַנער זענען שוין צוגעוואוינט צו דעם. אַלע יאָהר קומען דאָרטען פאָר גרויסע שטורעמס אין די מאָנאַטען סעפּטעמבער און אָקטאָבער. אָבער דאָס מאָל האָט מען געוואָרענט, מען זאָל זיין מעהר פאָרבערייטעט, ווייל דער שטורם־ווינט וועט מסתמא זיין אויסערגעוועהנליך שטאַרק, און ער יאָגט זיך מיט אַ שנעלקייט, וואָס מען האָט נאָך ביז איצט קיינמאָל נישט געזעהן.

איך, אַ פרעמדער, פון אַ לאַנד מיט אַ מילדען קלימאַט, וואו עס קומען נישט פאָר קיין ציקלאָנען, אוראַגאַנען און אַנדערע אַזעלכע שטורעמס, האָב נישט געקענט פערשטעהן דעם גרויסען שרעק, וואָס האָט אַרומגעכאַפּט אַלע איינוואוינער פון שטאָט. עס האָט זיך מיר אַלץ נישט געגלויבט, אַז אַ ווינט זאָל קענען אָנמאַכען אַזאַ חורבן ווי מען האָט פאָראויס געזאָגט, און ווי עס איז טאַקע גע־שעהען.

די נאַכט פאַר דעם טאָג, ווען מען האָט זיך געריכט אויפ'ן גרויסען שטורעם, זענען אַלע אַרומ־געלאָפען אין דער גרעסטער שרעק. מען האָט נישט געוואוסט וואָס צו טון. ווער עס האָט פעסט אַרומ־געבונדען זיינע טירען און פענסטער און ווער עס האָט געקלאַפּט טשועקעס אין פערשידענע ווינקלען פון זיין הויז, און עס האָט זיך גערוכט, אַז מיט יעדען קלאַפּ וואָס זיי גיבען פיהלען זיי זיך רוהיגער. וועגען שלאָפען האָט נאַטירליך, קיינער נישט געטראַכט. מעהר פון נייגעריגקייט ווי פון שרעק, בין איך אויך געווען אויף און גענומען אַנ־אַנטייל גלייך מיט אַלעמען אין דער אויפרעגונג וואָס האָט געהערשט אויף די גאַסען.

צי די נאַכט איז טאַקע געווען אַנדערש ווי אַלע נעכט, אָדער דאָס האָט זיך נאָר אונז פון שרעק אַזוי אויסגעוויזען, אָבער יעדערער האָט אַלע ווייל'ע אָנגעוויזען און געזאָגט אַנ'אַנדער זאַך: „אַ, זעהט נאָר ווי דער הימעל איז רויט!" „זעהט ווי ליכטיג עס איז!" און נאָך אַנדערע זאַכען.

דערווייל האָט גענומען געהן אַ דינער רעגענדעל. עס האָט נישט אויפגעהערט אויף אַ מינוט. פון קיין ווינט איז נישט געווען קיין סימן. אַזוי איז פערלאָפען די נאַכט, ביז עס האָט גענומען טאָגען, און עס איז שוין געוואָרען ליכטיג. און דאַ האָט זיך נאָך מעהר אָנגעזעהן דער שרעק פון דער שטאָדט און פון די מענשען. די טראַמוואַיען זענען נישט געלאָפען. קיין צייטונגען זענען נישט אַרויס. די קאַפע־הייזער, וואָס אין אַנדערע טעג זענען זיי שוין לאַנג אָפען, זענען געווען פערמאַכט. אַ טויטקייט האָט געהערשט אומעטום. נאָר די בושראָקענע מענשען האָבען זיך געטוליעט איי־נער צום אַנדערען, און אַלע ווייל'ע האָט אַנ'אַנדערער אָנגעזאָגט אַנ'אַנדער נייעס, וואָס מען האָט נישט געוואוסט פון וואַנען עס קומט. „דער ציקלאָן קומט אין 3 שעה אַרום". „ער וועט ערשט מאָרגען קומען". „מען זאָגט, אַז ער וועט שוין נישט קומען, ער איז אַוועק אָן אַ זייט". עס ווערט אויף אַ מינוט הימליכער. אָבער ווען מען גיט אַ קוק אויף דער גאַס, ווערט ווידער אומעטיג. און מען קוקט ווידער אויפ'ן הימעל, ווי מען וואָלט פון דאָרטען געקאָנט דערזעהן די ריכטיגקייט.

דערווייל הויבט מען שוין אָן צו שפּירען קליינע ווינטעלעך, וואָס אין אַנ'אַנדער צייט וואָלט מען זיי אַפילו גאָר אין אַכט נישט גענומען, אָבער איצט פיהלט זיך דאָס שוין גאָר שאַרף.

און אָט קומט עס. פון מאָל צו מאָל קומען אַלץ גרעסערע ווינטען, ביז די מענשען צולויפען זיך אין זייערע פון פריהער צוגעגרייטע בעהעל־טענישען, וואו זיי דענקען, אַז זיי וועלען זיך קענען בעשיצען פון די שרעקליכע נאַטור־קרעפטען.

איך מיט נאָך איינינע בייגעריגע זענען אַרונטער אונטער אַ הויז, וועלכעס האָט אונז געזאָלט בעשיצען פון אָנקומענדען שטורעם. דער ווינד און דער רעגען ווערען אַלץ גרעסער און שטאַרקער. געדוכט האָט זיך, אַז דער רעגען קומט נישט פון אויבען, נאָר ער טראָגט זיך פון אַ זייט, און מען זעהט גאָר נישט וואו ער געהט אַוועק. די גאַסען זענען שוין פול מיט וואַסער, עס ווערט פון זיי אַ טייך, אויף וועלכען עס שווימען אַרום אָפּגעריסענע שטיקער האָלץ, טירען, פענסטער, וועלכע דער ווינט האָט שוין בעוויזען אַראָפּצורייסען פון די שוואַכערע הייזער. דערווייל'ע ווערט דער ווינט אַלץ שטאַרקער און שטאַרקער. עס קלינגט אָהן אויפהער דאָס גלאָז, וואָס פאַלט פון די הייזער און סטאָרס. אַזוי שטעהענדיג, זאָגט איינער מיט שרעק: אַנטלויפט. דאָס הויז, אונטער וועלכען מיר שטעהען, פאַלט איין!" און ווירקליך, אַ שטיק וואַנט איז איינגעפאַלען. מיר זענען אַרונטער אונטער אַ צווייטער הויז. מיר האָבען געזעהן, ווי עס ווערען, וואָס ווייטער אַלץ מעהר הייזער צושטערט און זיי פאַלען איין, צערשט זענען איינגעפאַלען די קוימענס פון די פאַבריקען. דאַן האָבען זיך גענומען טראָגען גאַנצע דעכער פון הייזער, ווי שטיקלעך פּאַפּיר. היילפס־רופען האָבען זיך געטראָגען פון אַלע זייטען. אָבער ווער האָט זיך דאַן איינגעהערט, וואָס אַנדערע האָבען גע־שריען, אַז מען איז אַליין אין דער זעלביגער געפאַהר, וואָס זיי!

דער ווינט ווערט אַלץ גרעסער. עס נעהמען פאַלען ביימער, טעלעגראַף־סלופּען און זאָגאַר גרויסע הייזער נעהמען זיך בויגען. ס'קוקט אויס, ווי זיי וואָלטען זיך גאָר נישט ווילען אונטערגע־בען, ווי זיי וואָלטען בעוואָלט נאָך קעמפען און זעהן ווער עס איז שטאַרקער, זיי, צי דער ווינט.

אַזוי האָט דאָס אָנגעהאַלטען דרייסהאַלבען

(ענדע—זעה ד״טע זייט)

זיין פונקט אַ פערקעהרטער. די מענשען מאַכען פון זיך אַליין חוזק. אויב עס וועלען זיין די נאָהענ־טע נעזעצליכע סאַנקציעס, וועט מען די קאַריע־ריסטען רופען צו אָרדנונג, איבערינענס — דאָס זענען מענשען, וואָס פּאַסען זיך צו צו די אומ־שטענדען.

ל.

ניי'ער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

ניי'ער פאלקסבלאט

10 דאנערשטאג — כח טבת תרפ"ט

יאנואר
זון-אויפגאנג 7.43
זון-אונטערגאנג 3.43

ערב א גרויסען פדיון אין לאדז,

(2) אין די לאדזער אינדוסטריע-קרייזען פערזיכערט מען, אז פריהלינגס-צייט וועט די סאוויעטישע האנדעלס-מיסיע מאכען גרויסע איינקויפען פון טעקסטיל-סחורות ביי פאלגענדע פירמען: גייער, קרושע און ענדער, שייבלער און גראהמאן, און ליבאנארד.

עס וועלען אויסגעפערטיגט ווערען נייע 1000 וואוין-שטובען

(—) אויף דער זיצונג פונ'ם קאמיטעט אויסצובויען די שטאט איז בעשלאסען געווארען צו בעשטימען די געהעריגע קרעדיטען אויף אויסצופערטיגען די הייזער, וועלכע זענען געווען אנגעהויבען מיט דער הילף פון „באנק גאספאדארסטווא קראיאוועגא".

די קרעדיטען וועלען געבען די מעגליכקייט אויסצופערטיגען 1000 וואוין שטובען.

מען וועט שוין נישט דארפען רעווידירען דעם באגאזש

אויף דער גרעניץ.

(2) כדי לייכטער צו מאכען פאר די רייזענדע, וואס פאהרען קיין אויסלאנד, די רעוויזיע פון באגאזש, וועט פון איצט אן איינגעפיהרט ווערען, אז די צאל-באמטען אויפ'ן ארט וועלען רעווידירען דעם באגאזש און איהם פלאמבירען.

אויף אזא אופן וועט מען שוין נישט דארפען צו רעווידירען דעם באגאזש אויף דער גרעניץ.

די ערשטע זיצונג

פון דער לאדזער אינדוסטריע און האנדעלס-קאמער.

(2) די ערשטע זיצונג פון דער ניי-געוועהלטער לאדזער אינדוסטריע- און האנדעלס-קאמער וועט פארקומען נאך אין פערלויף פון היינטיגען חודש. די זיצונג וועט פארקומען אין לאקאל פון דער לאדזער קרעדיט-געזעלשאפט, פאמארסקא 21, צווישען די ראטמענער איז כמעט, ווי זיכער, אז אלס דירעקטאר פון דער האנדעלס-קאמער וועט בעשטימט ווערען דער לייטער פון דעם אינדוסטריאמט ביי דער וואיעוואדזטווע אינזש. בייער. אלס פארזיצענדער זאל געוועהלט ווערען קאנסול גייער און אלס וויצע-פארזיצענדער ד"ר יוזעף זאקס.

117 לאדזער טעקסטיל-פירמען

אויף דער גרויסער אויסשטעלונג אין פויזען.

(2) אויף דער גרויסער אויסשטעלונג אין פויזען וועט די לאדזער טעקסטיל-אינדוסטריע האבען איהר אייגענעם פאווילאן, וועלכער קאסט 600 טויזענד זלאטעס.

אין דעם פאווילאן וועלען אויסשטעלען זייערע אויסארבייטונגען 117 טעקסטיל-פירמען.

וועלכע אונטערנעהמונגען

וועלען צאהלען 1 פראצ. אומזאץ-שטייער?

(2) ווי בעוואוסט, האבען פון דער הנחה צו צאהלען נאר 1 פראצ. אומזאץ-שטייער גענאסען די אלע אונטערנעהמונגען, וועלכע האבען געקענט מיט דאקומענטען אויפווייזען, אז זיי פיהרען א גרוס-האנדעל, ווען אפילו זיי האבען נישט געפיהרט קיין האנדעלס-ביכער.

מיר דערוויסען זיך, אז היי-יאהר וועלען 1 פראצ. אומזאץ-שטייער צאהלען נאר די אונטערנעהמונגען, וואס וועלען פיהרען נארמאלע האנדעלס-ביכער.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען.

(2) היינט ביינאכט דיזשורירען פאלגענדע אפטייקען: עפשטיין, פעטריקאווער 225; בארטאשעווסקי, פעטריקאווער 95; ראזענבלום, ציגעלגאס 12; גארפיין, וואסבאדניא 54; קאפראווסקי, נאוואמייסקא 15.

עטליכע הונדערט פראטאקאלען.

סוחרים-רעלעגאציע וועגען פאטענטען-שטראף.

(2) א רעלעגאציע פון ד' יסוחרים-פעראיינען איז געווען ביים פרעזעס פון דער פינאנץ-קאמער מיט א מעמאריאל וועגען אנולירען די פראטאקאלען ביי די אונטערנעהמער, וועלכע וועלען אויסקויפען פאטענטען נישט שפעטער, ווי דעם 14 יאנואר. דער פרעזעס האט צוגעזאגט גינסטיג צו בעטראכטען דעם דאזיגען ענין.

(ז) אין צוזאמענהאנג מיט די קאנטראלען פון די אונטערנעהמונגען, האט דער פינאנץ-אמט צוזאמענגעשטעלט עטליכע הונדערט פראטאקאלען פאר נישט אויסקויפען פאטענטען אין דער ריכטיגער צייט, אדער אויסקויפען פאטענטען פון דער נישט ענטשפרעכענדער קאטעגאריע.

זיצונג פון שטאטישען אויפבוי-קאמיטעט

(מ) נעכטען איז, אונטערן פארזיץ פון פרעזידענט זשעמינסקי, פארגעקומען א זיצונג פון שטאטישען אויפבוי-קאמיטעט.

דער לאווניק פון דער בוי-אפטיילונג, אינזש. בסקי האט רעפערירט די פראגע וועגען דער הלואה-קאנטינגענט אויף בוי-צוועקען אין לאדז אויפ'ן יאהר 1929.

דער דאזיגער קאנטינגענט זאל בעטרעפען אן ערך 7 מיליאן זלאטעס.

וואס שייך דאס ערטיילען הלואות אין היינטיגען יאהר, איז בעשלאסען געווארען, אז פון די קאנטינגענט-הלואות זאלען קענען גענייסען נאר די בוי-אונטערנעהמער, וועלכע האבען אנגעהויבען בויען פאר קאנטינגענט-הלואות.

וואס שייך די בויען, וואס זענען געבויט געווארען פון הלואות פון „באנק נאפ. קראיאוועגא", איז בעשלאסען געווארען זיך צו ווענדען צו דער באנק ווייטער צו געבען הלואות פון אייגענע פאנדען.

טראמוויי-קאטאסטראפעס.

נעכטען פארנאכט איז אויף רוג אבראמאוויסקיעגא און קילינסקי גאסען פארגעקומען א טראמוויי-קאטאסטראפע.

דער טראמוואי נומער 17, וועלכער איז געפאהרען אין דער ריכטונג פון גלובנא גאס, איז אנגעפאהרען אויף א ריקשע אויף וועלכער עס האבען זיך געפינען דער 65-יעהריגער יוזעף טאמאשעווסקי, פושעגרוועלטיאנא 107 און דער 18-יעהריגער עדוארד מיראן (קושיווא גאס).

פונ'ם צוזאמענשטויס איז די ריקשע איינגאנצען צושמעטערט געווארען; טאמאשעווסקי און מיראן זענען שווער פערוואונדעט געווארען. די פאדערשטע טייל פונ'ם טראמוואי איז אויך בעשעדיגט געווארען, די שויבען אויסגעהאקט, אי די וואגאנעם איז ענטשטאנען א טומעל, מענשען האבען אנגעהויבען זיך שטופען ארויסלויפען, דערביי זענען איינינע לייכט פערוואונדעט געווארען.

די ארויסגערופענע פאטאטוויע האט אין א שווערען צושטאנד אפגעפיהרט די פערוואונדעטע טאמאשעווסקי'ן און מיראנען אין שפיטאל.

*

נעכטען אינדערפריה איז אויף רוג קילינסקי און נארוטאוויטש ארויס פון די שינעס דער טראמוואי נומער 2, וועלכער איז געגאנגען אין דער ריכטונג פון פיעטריקאווער גאס. א דאנק דער גיכער אריענטאציע פון מאשיניסט, האט די קאטאסטראפע צום גליק נישט מיטגעצויגען קיין קרבנות. דעם טראמוואי איז געלונגען איינגיכען ארויפצושטעלען אויף די שינעס און די קאמוניקאציע אויף נארוטאוויטש גאס איז נאך א האלבע שעה ווידער צוריקגעשטעלט געווארען.

מען וועט גוט אכטונג געבען,

ווער עס וועט האנדלען אומלעגאל מיט פאפיראסען.

(2) צוליב דעם, וואס אין לאדז האט זיך לעצטענס בּרייט פערשפרייט דער אומלעגאלער פריוואטער האנדעל מיט פאפיראסען, האט דער פערטרעטער פון די מלחמה-אינוואלידען, וועלכע האבען די אויסשליסליכע ערלויבניש, צו האנדלען מיט די מאנאפאל-פאפיראסען, זיך געווענדעט צום פינאנץ-מיניסטעריום מיט א בקשה צו שיצען זייערע אינטערעסען און צו פערפאלגען די פריוואטע הענדלער. דער מאנאפאל-דעפארטאמענט האט זיך צוליב דער אנקלאגע געווענדעט צו דער פינאנץ-קאמער אין לאדז און צו די מאנאפאל-דירעקציעס מיט א פעראָרדנונג אכטונג צו געבען אז דער פריוואטהאנדעל מיט טאבאק-אויסארבייטונגען זאל אויפ'ן שארפסטען א"פ בעקעמפט ווערען. די פעראָרדנונג לעגט פאר אכטונג צו געבען אויף די רעסטאראנען, קאווארניעס, ביער-האלעס און וואו עס וועט פעסטגעשטעלט ווערען דער נישט-לעגאלער האנדעל מיט פאפיראסען זאל אפגענומען ווערען די קאנצעסיע אויף דער אונטערנעהמונג.

פייערליכע גרינדונג

פון יודישען בעקער-צעך אין לאדז.

נעכטען איז אזענר איז פארגעקומען די פייערליכע ערעפנונג פון יודישען בעקער-צעך אין לאדז (וואכאדניא 57). צו דער פייערליכקייט זענען געקומען פארשטעהער פון כמעט אלע יודישע האנדווערקער-ארגאניזאציעס אין לאדז ווי אויך פון א רייהע פראווינץ-שטעט.

האלב 9 האט דער לייטער פון דער אינדוסטריע-אפטיילונג ביים מאגיסטראט, ד"ר לוקאשעוויטש, ערקלערט פאר געעפענט דעם יודישען בעקער-צעך אין לאדז. אלס דער דריטער יודישער אין אונזער שטאט נאך דעם שוסטער-צעך און בלעכער-צעך.

3

זיין רעדע פערענדיגט ד"ר גארנשטראווסקי מיט דעם אויסרוף: זאל לעבען דער יודישער בעקער-צעך.

ער פערגעט דערויף א"ס פארזיצער פון דער פעראזאמלונג דעם ה' מ. וואלדבערג. סעקרעטאר איז ה' ם. קופערמינץ. צום פרעזידיום-טיש ווערען אויך איינגעלאדען דעפ. ראסנער, דער פארזיצער פון די האנדלערס בעקער פראנקאוויטש, 11 גרינדער פון בעקער-פעראיין און דעם פרעזעס ראטענבערג.

מען טרעט צו צו וועהלען אנ'עלטסטע מייסטער פון בעקער-צעך. עס קורטירען דריי קאנדידאטען-ליסטען מיט די ה"ה פינגערהוט, ראטענבערג און קאנאנסקי אלס „עלטסטע".

די גרעסטע צאהל שטימען בעקומען ה' שלמה לייב ראטענבערג, וועלכער איז אויסגעוועהלט געווארען א.ס „עלטסטער" בעקער-מייסטער. אלס צוויי אונטער-מייסטער זענען געוועהלט געווארען די ה"ה פינגערהוט און קאנאנסקי. די וואהלען זענען אקצעפטירט געווארען דורך די אנוועזענדע פארשטעהער פון דער מאכט.

צום סוף האבען געהאלטען בעגריסונגס-רעדעס די ה"ה רעפ. ראסנער, ארוו. וויצמאן, מ. באלבאריסקי און די ווארשאווער בעקער-פארשטעהער.

6-טער יאהרצייט פון וולאדימיר מעדעם

פרייטאג — אנ'אקאדעמיע אין פילהארמאניע.

נעכטען איז געווארען 6 יאהר זינט עס איז געשטארבען דער גרויסער געזעלשאפטליכער עסקן און בונדישער פיהרער, וולאדימיר מעדעם. דורך דעם משך צייט האבען די יודישע ארבייטער נאך קיינמאל נישט פערגעסען אין דער גרויסער פערזענליכקייט, וועלכע האט זיך אין זיין קורצען לעבענס-דויער איינגאנצען מיט זיין רייכער נשמה אפגעגעבען דעם יודישען ארבייטער-כלל און דער יודישער קולטור.

כדי צו עהרען זיין אנדענקען, ארדענט פרייטאג 8 אזייגער אין דער לאדזער קאמיטעט פון „בונד" אנ'אקאדעמיע געווידמעט דעם 6-טען יאהרצייט פון וולאדימיר מעדעם, וועגען לעבען און קאמף פון בונדישען פיהרער וועט רעפערירען ראפס. ליכטענשטיין, דער בעוואוסטער ארטיסט-רעציטאטאר הערץ גראסבארד וועט פארלעזען איינינע שאפונגען פון יודישע דיכטער, און א קוינטעט פון פילהארמאנישען ארקעסטער וועט אויספיהרען א קאנצערט-טייל.

Dr. med. A. Uryson
אינערליכע קראנקהייטען
ספעציעל מאגען, דארם און לעבער-קראנקהייטען
קאנסטאנטינער 20, טעל. 35-85
נעמט אן פון 3 ביז 5 אזייגער נאכמיטאג.

פראלאנגירט די צאהלונגען

פון א לאדזער בוי-האלץ-פירמע.

(2) די פירמע פון בוי-האלץ: מאיר זילבערשטיין, זגערזשער 118 האט זיך געווענדעט צום געריכט, אז מען זאל איהר אפלעגען דאס צאהלען איהרע חובות אויף 3 חדשים. די פירמע האט איהר ווענדונג מאטיווירט דערמיט, וואס, אזוי-ווי די לאדזער בוי-פירמעס האבען נישט בעקומען די צוגעזאגטע הלואות פון „באנק גאספאדארסטווא קראיאוועגא", האבען זיי נישט אפגענומען ביי דער פירמע זייערע בעשטעלונגען, און דעריבער געפינט זיך די פירמע זילבערשטיין אין צאהלונגס-שוועריגקייטען. די פירמע זעהט אבער פאר, אז צום נייעם בוי-סעזאן וועט זי איהרע סחורות קענען פערקויפען, און צאהלען איהרע חובות, וואס בעטרעפען 56 טויזענד זלאטעס.

דאס האנדעלס געריכט איז נאכגעקומען די ווענדונג פון דער פירמע זילבערשטיין און איהר פראלאנגירט די צאהלונגען ביז'ן 8. אפריל 1929. אלס געריכטס-אויפזעהער איבער דער פירמע, איז בעשטימט געווארען אדוו. לאנדוי, און אלס קאמיסאר — ה' ס. ראזענבוים.

דערלויבט צו ארבייטען א באנקראטירטער פירמע,

(ב) דאס האנדעלס-געריכט האט ערלויבט די קוראטארען פון דער באנקראטירטער פירמע „קאן און הערצבערג" צו לאזען אין גאנג די וועבעריי אויף נאווראט 33, און צו פערקויפען סחורה פאר 12 טויזענד זלאטעס, מיט וועלכע מ'זאל אויסצאהלען ארבייטס-לוין.

אפגעווארפען א בקשה

פון בעשולדיגטע אין א פאבאר-אפערע.

די פאבאר-אפערע, וועלכע איז צוריק מיט עטליכע וואכען ענטדעקט געווארען, פערנעהמט אלץ ברייטערע און ברייטערע קרייזען. איינינע פון די ארעסטירטע אינדוסטריעלער, צווישען זיי, די ה"ה עלסנער, ראובע פאטער און זוהן, א.א. האבען איינגעגעבען א בקשה וועגען ארויסלאזען זיי פון ארעסט אויף קויציע, דאס געריכט האט די בקשה אפגעווארפען און די ארעסטירטע וועלען מוזען זיצען ארעסטירט ביז'ן געריכט.

א שטיקעל באהן-קאטאסטראפע

(ב) נעכטען איז אויף א וויטנער ליניע לאדז-קאלושקי פארגעקומען א באהן-קאטאסטראפע.

א לאקאמאטיוו, וועלכער האט מאנעווירירט אויף די שינעס, איז אנגעפאהרען נעבען דער בריק אויף קאנסטאנטינער גאס. אויף א רייהע וואגאנעס.

פונ'ם צוזאמענשטויס זענען צובראכען געווארען עטליכע וואגאנעס.

3

די אויספארשונג האט פעסטגעשטעלט, אז שולדיג דערין איז דער וועקסלער, וועלכער האט שלעכט אנגעשטעלט דעם וועקסעל.

דער „לייטער" — אט גייט ער, אט שטייט ער,

און אט איז ער — נישטא!

(2) ביים א געוויסער צייט, האט זיך אין פיעטריקאווער קרייז ארומגעדרעהט א שווינדלער, ער האט זיך אנגעגעבען אלס לייטער פון די אמוניציע-לאגער אין רענגי, ער האט זיך איינגעקויפט פוטערס, גארדעראבע און אנדערע זאכען, גאהלענדיג מיט וועקסלען אויף א סומע פון 12 טויזענד זל. א חוץ דעם האט דער שווינדעל, וועלכער הייסט דראזש, בעגנבעט א געוויסע נאטאריע פעלקיער. דער חברה-מאן איז געלם געווארען און די פאליציי זוכט איהם.

מילא, מילא-מה!

אויך דאס איז אנ'ענין ... אר לאדז.

(2) ווי מיר דערוויסען זיך, פראיעקטירט דער לאדזער מאגיסטראט צו בויען נאכט-קלאזעטען, לויט מוסטער פון אנדערע שטעט. אזעלכע אנשטאלטען וועלען אויפגעבויט ווערען אויף נייעם מארק, באלוטער פלאץ און אין מיטען שטאט. די דאזיגע קלאזעטען וועלען זיין אונטער-ערדישע און וועלען בעלויכטען ווערען מיט דער קאנאליזאציע. די קרעדיטען צו דעם צוועק זענען שוין פעסטגעשטעלט געווארען.

ווייזט אויס, עס זענען פרידליכע לאטכענער.

(ז) פון א קראקאו טיילט מען אונז מיט, אז אין פרידענס-געריכט האבען זיך ארייגעשלאפט גנבים און ארויסגענומען א קאסעטקע מיט 500 זל. אויפ'ן ארט פון פערברעכען איז ארויסגעפאהרען פון לאדז דער פראקוראר וולייטשינסקי.

מ'גרייט זיך שוין צו פסח.

נעכטען אין אווענד איז אין היגען רבינאט פארגעקומען א קאנפערענץ פון די רבנים פון די פראווינץ שטעטלעך וועגען א רייה כשרות-פראגען אין צוזאמענהאנג מיט'ן היי-יאהריגען פסח.

צו דער קאנפערענץ זענען געקומען רבנים פון זגערזש, פאביאניץ, אלעקסאנדער, קאנסטאנטין, לוטאמירסק. ס'זענען אנוועזענד געווען דער היגער רבינאט און דאס פרעזידיום פון דער קהלה-פערוואלטונג.

ס'איז בעשלאסען געווארען קיין „מאשין-מצות" נישט צו דערלויבען און אפהיטען אז די מצה-רייבעכץ זאל געמאכט ווערען פון מצות וואס ווערען געבאקען לויט די גענויע פארשריפטען.

אויף זונטאג איז בעשלאסען געווארען צו רופען א קאנפערענץ פון אלע רבנים אין דער לאדזער וואיעוואדזטווע.

א פאליטישער פראצעס

פון מינדער-יעהריגע.

(2) אין קרייז-געריכט איז נעכטען פארגעקומען דער פראצעס געגען: דעם 19-יעהריגען חיים לעווי, 18-יעהריגען לייב ווינטער, 22-יעהריגען א. טאיאנטשקאווסקי, 18-יעהריגער פינע קרול, 18-יעהריגער פריידע סאפירשטיין, 22-יעהריגען שמעון בער, 17 יעהריגען לייזער טאביאש און 19-יעהריגען יעקב בער — וועלכע זענען געזעסן בעשולדיגט אין געהערען צו דער קאמוניסטישער פארטיי און אין אנטימלוכהשער טעטיגקייט.

דאס געריכט האט פערמשפט ווינטער'ן און לעווינען צו אנדערהאלבען יאהר טורמע און פערבייטען זיי די שטראף אויף אויסבעסערונגס-הויז. זאיאנטשקאווסקי'ן — אויף 2 יאהר אויסבעסערונגס-הויז. די איבריגע האט דאס געריכט פריי-געשפראכען.

קאנצעסיעס פאר עלעקטרא-טעכנישע ביוראס.

(ס) אלע עלעקטראטעכנישע ביוראס מוזען האבען קאנצעסיעס פון דעם אינדוסטריע-אמט פון דער ערשטער אינסטאנץ ביים מאגיסטראט.

די יעניגע פירמען, וועלכע האבען געפיהרט אזעלכע אונטערנעהמונגען אין יאהר 1927, זעלען אויטאמאטיש בעקומען די קאנצעסיעס. די איבעריגע, וועלכע ווילען בעקומען נייע קאנצעסיעס, מוזען דערווייזען, אז זיי קענען דאס פאך.

כדי צו זיכערן די בעציהונגען אנשטאט דעם געביט וועט דער אינדוסטריע-אמט פערפליכטען די לאדזער עלעקטראוועניע נישט אנצונעהמען קיין אינסטאלאציעס ביי פירמען, וועלכע האבען נישט קיין קאנצעסיעס.

א דעלעגאט קיין בילִיץ

פון לאדזער קארטעל פון דער גרויס- און מיטעל-אינדוסטריע.

אין צוזאמענהאנג מיט דער קארטעל-בעוועגונג וועלכע נעהמט ארום די לאדזער גרויס- און מיטעל-אינדוסטריע, איז א זיצונגשיקט געווארען קיין בילִיץ א דעלעגאט, וועלכער דארף דארט פעסטשטעלען איינהייטליכע רעגולירונג-בעדינגונגען פאר לאדז און פאר בילִיץ.

די בילִיצער אינדוסטריעלער בעציהען זיך פאזיטיוו צו דעם לאדזער פארשלאג, און פארערען, גאר, אז דער אפמאך אויב ער וועט געשלאסען ווערען, זאל אויך לאיאל אויסגעפיהרט ווערען.

מחמת אומפארזיכטיגקייט

זיך אפגעזעגט א האנד.

נעכטען פארטאג איז אויפ'ן טארטאק פון ה' שפיקערמאן (רייטער גאס 11) פארגעקומען פאלגענדער שרעקליכער פארפאל:

דער ארבייטער ראמאן אייביק (זאקאנטנא 68), וועלכער איז געווען בעשעפטיגט ביים פערריכטען די מעכאנישע זעג פון'ם טארטאק האט אונפא זיכטיג א ריינגעשלאסען צום מאטאר און נישט בעוויזען בעצייטענס אויסצוכאפן די האנט. די זעג האט מיט איין בעוועגונג אפגעשניטען דעם אומגליקליכען די רעכטע האנט ביזן עלענבויגען.

פון הונגער און נויט.

(ז) דער ארבייטסלאזער און הייםלאזער סטאניסלאוו יענושעוויטשקי האט אין נאכטלעגער-הויז אויף לוטאמירסקער גאס געפרובט בעגעהן זעלבסטמארד, און אויסגעטרונקען א מישונג פון סובלימאט און עסיג-עסענץ.

די פאגאטאוויע האט דעם זעלבסטמערדער אין א שווערען צושטאנד איבערגעפיהרט אין שפיטאל אין ראדאגאשטש.

ביז'ן 15-טען ד. ח.

ראמאן ראזענטאל'ס אויסשטעלונג.

די בילדער - אויסשטעלונג פון דעם היגען קינסטלער ראמאן ראזענטאל, אין די פאדער-זאלען פון „גראנד-קינא" וועט נאך דויערן ביז'ן 15 ד.ח.

כדי צו געבען די מעגליכקייט די ברייטערע שיכטען פון דער היגער בעפעלקערונג זיך צו בעקענען מיט די אויסגעשטעלטע בילדער האט דער קינסטלער בעשלאסען צו מאכען הנחה-קארטען צו 25 גראשען פאר מיטגלידער פון פראפעסיאנעלע פעראיינע און ארגאניזאציעס.

די לעצטע טעג האבען די אויסשטעלונג בעזוכט גרעסערע שילער-גרופעס.

עס איז כדאי צו בעמערקען, אז דער מאגיסטראט האט געקויפט ביים קינסטלער א בילד פאר דער שטעטישער גאלעריע.

פון דער שול-אויסשטעלונג.

די שול-אויסשטעלונג אויף זאגאיניקאווא 57 איז צוטיילט אויף 4 טיילען: 1) אלגעמיינע ידיעות וועגען פאלקס-שולען (געאגראפיע), 2) ע"ד-ארבייט און מר-גנראסיע, 3) האנדעל און קאמוניקאציע 4) מלוכה-אדמיניסטראציע, קולטור.

פון די ארבייטען פון די שילער איז צו זעהען, אז מען האט א גרויסען פארשריט עם מאכען די פאלקס-שולען אין די לעצטע יאהרען, די מאפעס און פערשידענע סטאטיסטישע קארטעס בעווייזען פערשטאנד און קענטניס.

געשטויסען פון א בהמה.

א פארפאל מיט א פליישער-ארבייטער אין שטעטישען שעכט-הויז.

אין שטעטישען שעכט-הויז איז פארגעקומען פאלגענדער פארפאל: דער ארבייטער הערש דוד וואלפמאן, טענדריג זיין נאמאלע ארבייט ביים אפ-שינדען די בהמות, האט זיך אנגעשטויסען אויף א נאך לעבעדיגער בהמה, וועלכע האט איהם געגעבען אזא שטארקען שטויס, אז ער איז גלייך אומגעפאלען אין אונמאכט. א דאנק דער קאלט-בלוטיגקייט פון איין ארבייטער הערשעל קורעק, וועלכער האט ערטיילט איהם די ערשטע הילף, איז וואלפמאן געקומען צו זיך.

צוויי שרפות.

(—) עהער-נעכטען נאכמיטאג איז אויסגעבראכען א שרפה אין דער פאבריק פון בערנשטיין און זשעפקי אויף וויעזשבאווע 18. דאס פייער איז ענטשטאנען אין איינעם פון די פאבריקס-אפטיילונגען אין פארטער און האט זיך בליץ-שנעל איבערגעטראגען אין די אנדערע אפטיילונגען.

מען האט באלד אריסגערופען די 1-טע און 2-טע פייערלעשער-אפטיילונגען און אין משך פון א האלבער שעה צייט האט מען די שרפה אפגעלאשען.

אין דערזעלבער צייט איז אויסגעבראכען א שרפה אין גאראזש פון'ם אינדוסטריעלער בוהלע אויף זשגראמסקא 52. עס איז פערברענט געווארען א ווערטפולער פערזאנען אויטא.

שרפות אין דערפער.

(ח) די פראווינציאלע כראניק האט לעצטענס פערנאטירט זעהר פיל שרפות אין דערפער. אין לוטאמירסק אליין איז לעצטענס פערנאטירט געווארען פופצעהן שרפה-פאלען.

נעכטען איז אויס-געבראכען א שרפה אין דארף פיאסקי. עס האט איינגעצען אפגעברענט דאס גאנצע האב און גוטס פון דעם ראטינגען רייכען דארפס-וויירט פראנצישעק פוס. דער היזק בעטרעפט צוואנציג טויזענד זל. די סיבה פון דעם פייער איז נישט פעסטגעשטעלט.

פאבריק-שרפה אין אלעקסאנדער

אלעקסאנדער, 9. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט, כ—ר)

נעכטען ארום 4 א זייגער ביינאכט איז אין דער היגער פאבריק פון אהרן בירקע, אויף קאשטשעלנא גאס אויסגעבראכען א שרפה. די ארויסגערופענע פייערלעשער זענען אנגעקומען צו שפעט און סיט דער רעטונגס-אקציע האבען זיך פערנומען די בירגער אליין.

דער היזק פון דער שרפה בעטרעפט פינף טויזענד זלאטעס. די פאבריק איז נישט געווען פערזיכערט.

די אויספארשונג האט פעסטגעשטעלט, אז די שרפה האט אויסגעבראכען צוליב א שלעכט פונקציאנירענדען אויוון.

ארטיסטיש קאבארעט ארט"

זאכאדניא 43

יודישער קאמער-טעאטער

לייטונג: מ. בראדערזאן.

לעצטע וואך!

היינט – 1 פארשטעלונג: אנהויב 9.30 א זייגער אין אווענד.

„לאטקעס"

1) אובערטור | 3) קאפעליוש | 5) קיילע-ביילע | 7) וואסער-טרעגער | 9) ווייב און געליבטע
2) באקטורען | 4) באלעבאטיש | 6) מורינו אליבאבא | 8) לאטקעס | 10) ס'יידישע געסל

טעקסטען פון משה בראדערזאן, משה נאדיר, אהרן צייטלין און ב. קאוונער. מוזיק: דוד בייגעלמאן און י. בוים.

די קאסע איז אפען טעגליך פון 6 אוו., שבת פון 1.30 ביז 5 נאכמ. און פון 7 אווענד.

א אמביטנער פאראבעק

האט אונטערגעצונדען דאס וועלדעל ביים פריץ.

(2) אין היגען קרייז-געריכט איז פארגעקומען דער פראצעס געגען דעם 16-יעהריגען רייכהאלד פאל, וועלכער איז בעשולדיגט געווען אין אונטערצונדען דאס וועלדעל פון זיין בעל-הבית, ביי וועלכען ער האט געדינט אלס „פאראבעק".

דער בעשולדיגטער האט זיך פערטיידיגט דער מיט, וואס זיין בעל הבית ווילהעלם אלפרעד האט איהם זעהר שלעכט בעהאנדעלט און אפילו נעפייניגט.

פאל איז געווען געצוואונגען צו בלייבען ביי זיין בעל-הבית, ווייל ער האט מיט איהם געהאט אן אפמאך אויף 3 יאהר. דער בעשולדיגטער האט דורך אונטערצונדען דאס פערמעגען פון זיין בעל-הבית איהם געוואלט פערארימען, כדי ער זאל פריי ווערען פון זיין פאסטען.

דאס געריכט האט דעם מינדער-יעהריגען בעשולדיגטען פערמשפט אויף 6 חדשים טורמע.

גנבות.

(2) אויפ'ן יודישען בית-עולם האבען זיך צום גרעבער טענענבוים אריינגעכאפט גנבים און ארויסגעגנבעט פערשידענע זאכען פאר טויזענד ז.אנ-עס. וועגען דער גנבה האט מען מיטגעטיילט דער פאליציי.

(2) אין דער פאבריק פון שעפס און הענדלער אויף סענאטארסקא 14, האבען גנבים ארויסגעגנבעט פאר עטליכע טויזענד זלאטעס טראנס-מיסיע-רימען און גארן.

גרויסע פרעסע אקאדעמיע.

שבת דעם 22 ד. ח. 11 א זייגער פריה ווערט איינגעארדענט אין זאל „פילהארמאניע" א גרויסע פרעסע-אקאדעמיע אונטער'ן נאמען „10 יאהר ארבייטער-צייטונג" 1 יאהר לאדזער ארבייטער". אין דעם זעהר אינהאלטסרייכען פראגראם נעהמען אנטייל דער ווארשעווער ראטמאן בוקסבוים, י. ס. ראזין, ד"ר ערלעמאן, בראנער, סטאלאסקי, ציטרינאווסקי, די ארטיסטען פון „ארדס" א. אנד.

די פרעסע-אקאדעמיע האט ארויסגערופען א גרויסען אינטערעס ביי דער היגער יודישער ארבייטערשאפט.

א פארשטעלונג פון דער העברעאישער סטודיע ביי וו.י.ז.א.

די העברעאישע דראמאטישע סטודיע ביי וו.י.ז.א. אונטער דער אנפיהרונג פון פר. ד"ר בערנשטיין—כהן וועט די טעג ווידערהאלען די פארשטעלונג, וואס איז פארגעקומען מיט גרויס ערפאלג. די פארשטעלונג וועט פארקומען אין זאל פון „הזמיר".

אן אווענד געווידמעט דער נייער העברעאישער ליטעראטור

דער יודישער פאלקס-אוניווערזיטעט ארדענט אין שבת דעם 12 יאנואר 8 א זייגער אווענד אין איינענעם לאקאל שענקעוויטשא 5—3, אן אווענד געווידמעט דער נייער העברעאישער ליטעראטור אויף וועלכען עס וועלען אויפטרעטען דער בעוואוסטער העברעאישער שריפטשטעלער פון ארץ-ישראל נ. ביסטריצקי און דער בעקאנטער דיכטער יצחק קאצענעלסאן.

פון קינא טעאטער „בייקא".

אין קינא-טעאטער „בייקא" ווערט איצט דעמאנסטרירט מיט גרויס ערפאלג דער אמעריקאנער פילם א.נ. „די וואגלענישען פון דער פירשטין טרובעצקא".

די אקציע אין דעם ראמאנען פילם שפילט זיך אפ אין סאוויעט-רוסלאנד און אין פאריז. דאס דראמאטישע שפילען פון די אקטיארען און די שעהנע אויסשטאטונג פערשאפען די צושויער גרויס פערגעניגען. דאס בילד ווערט אילוסטרירט מיט א כאר, וואס פיהרט אויס רוסישע און אוקראינישע לידער.

די מוזיקאלישע לייטונג געפינט זיך אונטער אויפזיכט פון דיריגענט ה. י. סאנדאמירסקי.

בעריכט פון דער „טייך- און ים-ליגע" אין לאדז.

די פערוואלטונג פון דער „טייך און ים-ליגע" האט אין בעריכט וועגען איהר טעטיגקייט פאר'ן יאהר 1928 פעסטגעשטעלט, אז עס האט זיך פערגרעסערט די צאהל מיטגלידער פון דער ליגע פון 446 אין 1927 אויף 593 אין 1928.

די ליגע האט אונטערנומען עטליכע פערוואלטונגס-אימפרעזעס כדי צו שטארקען די קאסע פון דעם פעראיין; עס זענען אויך איינגעארדענט געווארען קורסען פון שווימען, פון בויען זעגלשיפען, און פון וואסער-ספארט אונטער דער לייטונג פון קאפיטאן שענבערג.

זומער איז איינגעארדענט געווארען אן אויספלוג אויפ'ן ים מיט 372 אנטיילנעהמער.

אין דער פערוואלטונג געהען אריין: די פרוי פון גענעראל ארצט, דירעק. דיענסטעל-דאמבראוואיא, ד"ר. גראהמאנאווא, ראיקאווסקא, אונגערלעבען, קאנעצקי, מיסאלא, פאלאמסקי, פפייפער, סטאשטא רושעווסקי, ס. שענבערלנג, וואליצקי, האנגי און וואיציעכנא.

די איינקונפטען זענען געווען העכער פון די אויסגאבען אין יאהר 1927 מיט 2.410 זלאטעס און אין יאהר 1928 מיט 8.147 זלאטעס.

שלעכטער סאניטארער צושטאנד אין גלאוונע.

צוליב דעם, וואס דער וואיעוואדע יאזשעוויטשקי האט פעסטגעשטעלט דעם שלעכטען סאניטארען צושטאנד פון דער שטאט גלאוונע, בחוזשינער פאוויאט, איז די טעג אויסגעפאהרען אהין א ספעציעלע סאניטארע קאמיסיע בראש מיט דעם שעף פון דער אפטיילונג ה' דיכראלעוויטש.

די קאמיסיע האט פעראָרדענט איינצוארדענען שטעטישע און אויך אין די פריוואטע הייזער קלאזעטען, מיסטקאסטענס, און די הייזער פערסיפען די שמוץ-קאנאלען א.ד.ג. אלע טערמין פון די ארבייט דארף אויסגעפערטיגט ווערען ניט שפעטער ווי 1-טען אפריל.

עס איז זיכער, אז ביים נויטען ווילען פון'ם ניעם בורמיסטער, וועלכער האט אין משך פון א קורצער צייט בעוויזען אויסצובויען 6 ארטעזיאנישע ברונעמס, וועט דאס גלייך מאכען פון די סאניטארע בעדינגונגען אין שטאט באלד צושטאנדקומען.

מעלדונג.

פון יוד. פאלקס-אוניווערזיטעט שענקעוויטשע 3/5

א אווענד געווידמעט די נייע העברעאישע ליטעראטור.

דעם שבת, 8 אווענד קומט פאר אין לאקאל פון יודישען פאלקס-אוניווערזיטעט שענקעוויטשא 5—3 א גרויסער ליטעראַרישער אווענד געווידמעט דער נייער העברעאישער ליטעראטור מיט רעפעראטען און רעקלאמאציעס וועלע ארויסטרעטען דער בעוואוסטער העברעאישער שריפטשטעלער נתן ביסטריצקי און דער דיכטער יצחק קאצענעלסאן. בילעטען צו בעקומען אין סעקרעטאריאט פון פאלקס-אוניווערזיטעט טעגליך פון 9—6 אווענד. 3678

Dr. med.
J. MANDELBAUM
Zawadzka 16a, tel. 27-52

ספעציאליסט פאר אינערליכע און נערווען-קראנקהייטען.
נעהמט אן טעגליך פון 5 ביז 7 אווענד.

לעבעדיג געמאכט א טויטע.

מערקווירדיגער עקספערימענט פון רוסישע געלעהרטע.

די אויסלענדישע צייטונגען דרוקען אינטערעסאנטע איינצעלהייטען וועגען דער נייעס, וואס איז די טעג געווען געמאלדען, אז צוויי רוסישע וויסענשאפטסלייט האבען בעוויזען „לעבעדיג צו מאכען" א מענש, וואס איז שוין געווען טויט 29 שעה.

די צוויי וויסענשאפטסלייט הייסען פראפעסאר קולבאקאוו און פראפעסאר אנדרעיעוו. ווען דער מערקווירדיגער עקספערימענט איז געמאכט געווארען אין א מאסקווער לאבאראטאריע, איז דערביי אויך אנוועזענד געווען דער בעריהמטער דייטשער מעדיציניסטער געלעהרטער. פראפ. קלאץ און דער סאוויעטישער בילדונגס-מיניסטער לונאטשארסקי.

די דערמאנטע רוסישע געלעהרטע האבען בעוויזען, אז זיי קענען מאכען, דאס א הארץ פון א טויטען זאל ווידער נעהמען קלאפען. אייב די אויפלעבונג פון דעם הארץ דויערט אפילו בלויז א קליינע וויל, עטליכע מינוט, איז דאס שוין אויך א גרויסער וואונדער. אזוי האבען זיי בעוויזען אויפצולעבען א הארץ, וואס איז שוין פאקטיש געווען טויט איבער א טאג צייט.

מיט א פאר יאהר צוריק איז געווען געמאלדען, אז דער רוסישער פארשער קראווקאוו האט בעוויזען, אין א געוויסען כעמישען געמיש, צו האלטען לעבעדיג אנ'אויערל פון א טויטען האז. עס הייסט, אז די אדערלעך פון אויער האבען אויפגעלעבט און זיך געהאלטען פריש א שטיק צייט. די דאזיגע זאך האט אין יענער צייט ארויסגערופען א סענסאציע אין דער מעדיצינישער וועלט. דאן האבען די מעדיצינישע פארשער גענומען זיך לעבעדיג צו מאכען הערצער פון טויטע חיות. זיי זענען ווידער אמאל געווען דעפאלגרייך. אמת, די לעבעדיגע הערצער האבען נישט געלעבט מעהר ווי א פאר מינוט — אבער א וואונדער איז עס ווי ס'איז. ווער וויסט צו וועלכע רעזולטאטען אזא אנהייב קען פיהרען. עס האט זיך שוין איינמאל געטראפען מיט א יאהר צוריק, אז פראפעסאר קולאבקאוו האט אריינגעבלאזען מיט רייגע מעדיצינישע מיטלען א נייעם לעבענס-אטעם אין א טויט קינד. דאס קינדישע הארץ האט ווידער גענומען קלאפען. אבער מיט א פאר טעג שפעטער איז דאס קינד נאכאמאל געשטארבען און דאס מאל האט קולאבקאוו דאס קינד שוין נישט געקענט מאכען לעבעדיג.

די דאקטוירים, וועלכע פארנעהמען זיך מיט די דאזיגע פארשונגען, גלויבען, אז עס וועט קומען א צייט, ווען געוויסע טויטע, ביי וועמען דער אלגעמיינער צושטאנד פון קערפער און פון בלוט איז נאך נישט צו שלעכט, וועלען קענען געבראכט ווערען צוריק צום לעבען.

עס איז שוין געווען א פאל, אז א הונד, וואס איז געפגר'ט ווען א אויטאמאביל איז איהם איבערגעפאהרען א פוס, איז צוריקגעבראכט געווארען צום לעבען.

דערנאך אבער האבען זיך דאקטוירים געהאט ארומגעזעהן, אז זיי קענען מיט זייערע איינשפריצונגען און מיט זייערע מיטלען ווייטער נישט געהן. דאן האבען זיי אויף א וויל געהאט אויפגעגעבען דעם חשק צו בעזיגען דעם טויט. ביז עס איז אנגעקומען קיין מאסקווע דער דייטשער פראפעסאר קלאץ, וועלכער האט אויך דא סך יאהרען פון זיין לעבען פערבראכט ביי די זעלבע פארשונגען.

מען האט ווייטער אנגעהויבען צו מאכען די מערקווירדיגע פרווון אויף טויטע הערצער צו מאכען זיי לעבעדיג, וואס דאס מיינט שוין אויך, צו מאכען לעבעדיג דאס בלוט פון דעם גאנצען קערפער, ביז עס איז געקומען צו דעם לעצטען פרווו, וואס עס איז געמאכט געווארען אויף א טויטען מענש, וועלכער איז שוין געווען טויט 29 שעה און אט ווי די זאך ווערט בעשריבען.

ארום דעם טיש, וואו דער טויטער איז געלעגען זענען געשטאנען די אלע וויסענשאפטסלייט, די פראפעסארען קלאץ און אנדרעיעוו האבען גענומען „ארבייטען" אויפ'ן טויטען. מיט אמאל האט אנדרעיעוו שטיל ארויסגערעדט: איך הער אז דאס הארץ פון דעם טויטען האט ווידער גענומען לייכט קלאפען".

א שמחה איז בעפאלען די אנוועזענדע. זיי זענען אליין געווארען ערשטוינט און האבען איינגעגלאצט די אויגען פון בעוואונדערונג. נאך צוויי שעה האבען די דאקטוירים געע'וסק'ט זיך ארום טויטען און זיי האבען דערנאך דערפיהלט, אז דער קאלטער קערפער הויבט אן צו ווערען ווארימער. באלד האט זי דערהערט א כארכעל אין דעם האלז פון דעם טויטען, וואס דאס מיינט, אז זיינע לונגען הייבען אן אטעמען... אין יענעם מאמענט, זאגט פראפ. קלאץ, האבען אפילו די אייזערנע פעסטע נערווען פון די פארשער א צוטער געטון. א טויטער לעבט אויף, קען דען טאקע דער טויט בעזיגט ווערען?! און א שרעק איז בעפאלען אלע אנוועזענדע. אנדרעיעוו האט נערוועז גענומען פינטלען מיט די אויגען, און האט נישט געקענט קומען צו זיך א שטיקעל צייט. די אויגען פון דעם טויטען האבען א רגע בעוויזען אויך א קליינע ענדערונג — אבער מעהר נישט. די לונגען האבען נישט געאטעמט און די אויגען האבען נישט אנגעהויבען צו זעהן. דאס הארץ האט זיך ווידער איינגעשטילט און דער קערפער איז צוריק קאלט געווארען. און דאך, זאגט פראפעסאר קלאץ, בין איך איבערצייגט, אז די רוסישע פארשער קולבאקאוו און אנדרעיעוו שטעהען אויף דער שוועל פון א מערקווירדיגער ענטדעקונג.

יורידישע עצות.

אין דער דאזיגער אפטיילונג גיט די רעדאקציע פון „נייעם פאלקסבלאט" ענטפערען אויף יורידישע פראגען, וואס ווערען צוגעשיקט שריפטליך פון אונזערע לעזער.

8625. רייכערט.

אויב איהר וועט זיך נישט קענען בערופען אויף קיין אנטשפרעכענדען שריפט-אפמאך, וועט איהר דעם פראצעס נישט געווינען. רופט דעם שותף בעסער צו א דין-תורה.

A. A. 8626

צום קאנפעקציע-געשעפט מוז אומבעדינגט אויסקויפען 2-טע קאטעגאריע פאטענט.

8627. א לעזער פון פאמארסקא-גאס.

לויט אונזער מיינונג איז דעזועלבער נישט קיין סובלאקאטאר. נאר ער קען בעטראכט ווערען פאר א זעלבסטשטענדיגען לאקאטאר. ווי ס'זאל אבער נישט זיין דארפט איהר זיך ווענדען אין אורזענד ראזיעמטשי וועגען פעסטשטעלען דאס גרונט-דירה-געלט.

8628. ח. פריצקער.

א פערגרעסערונג פון א פאמיליע קאן זיין א מאטיוו פאר אנ'עקסמיסיע אין בעסטען פאל, פון א סובלאקאטאר אבער בשום אופן נישט פון קיין זעלבסטשטענדיגען לאקאטאר.

בנוגע א סובלאקאטאר אפילו קאן אויך נאר דער מאטיוו אויסגענוצט ווערען אין פאל, ווען דער דאזיגער אומשטאנד ווערט פריהער פארגעזעהען אין א שריפטליכען אפמאך.

8629. בריסק.

אין דעם פאל וועט נישט האבען קיין פראקטישע בעדייטונג דער אומשטאנד, וואס איהר האט נישט מיט דער פרוי קיין חתונה-אקטען, סיידען זי האט שוין אין דער וואוינונג מיט א צייט פריהער בעוואוינט און די סעקוועסטרירטע זאכען האבען זיך אויך שוין פון פריהער דארט געפונען.

8630. י. בלאכמאן.

נישט ריכטיג, אז יעדער אקט אינטערציזיע מוז אומבעדינגט אריינגעטראגען ווערען אין האנדעלס-רעגיסטער.

אריינגעטראגען ווערען מוזען נאר די אינטערציזע אקטען אזעלכע פערזאנען, וועלכע פיהרען אונטערנעהמונגען.

8631. N. N.

8632. א לעזער פון ווסכאדניע.

8633. באנדושווררוב פון סאמפאלנע.

8634. אברהם לייב אלטמאן.

וועגען אייערע ענינים מוזט איהר זיך פערשטענדיגען פערזענליך מיט אונזער יוריסט טעגליך פון 3—4 [illegible] די צייטונג.

8635. א לעזער פון זשעלאזנע.

אייער זוהן טאר פריהער נישט אננעהמען די פאלעסטינישע בירגערשאפט, כל זמן ער האט נישט קיין בעפרייאונג פון פוילישען מיליטער-דינסט פליכט און האט זיך דעסגלייכען נישט ענטזאגט פון דער פוילישער בירגערשאפט.

8636. א גאבעלין-אינדוסטריעלער.

די פעראָרדנונג, וואס איז אריין אין קראפט דעם 1. זעהט פאר א 16-שעה'דיגע ארבייטס-צייט, וועלכע רעכענט זיך געוועהנליך פון 6 פריה ביז 10 אווענד.

בעשעפטיגען קאן מען אלזא נאר 2 שיכטען.

קופאן.

יורידישע אפטיילונג פון „נייעם פאלקסבלאט"

[illegible]

גילטיג דעם 10-טען יאנואר 1929

אין תהום פון דער גרויסער שטאט

געשיכטע פון א מיידעל אפערברעכערין.

ערגיץ אין א הינטערגעסעל אין שיקאגא האט א דעטעקטיוו בעמערקט שפעט ביינאכט, א גרופע פון דריי קינדער, צוויי יונגלעך און א מיידעל. יעדער פון זיי האט אויסגעזעהן ארום 14—15 יאהר אלט, און ס'האט דעם דעטעקטיוו שטארק נייגיעריג'ט, וואס עס טוהן אזעלכע יונגע חברה־לייט אזוי שפעט אין גאס, בעת ער האט זיי אפגעשטעלט און גענומען פונאנדערפרעגען, וואס זיי טוהן דא און ווער זיי זענען, האבען די יונגלעך געשוויגען, אבער דאס מיידעל האט זיך פרעך און חוצפה'דיג ענטקעגענגעשטעלט און פשוט פון איהם חוזק געמאכט. דער דעטעקטיוו איז בייז געווארען, גענומען היציג מיט איהר ארגומענטירען. דערוויל האבען די יונגלעך אויסגענוצט די געלעגענהייט, זיך אוועקגעדרעהט און א זייט אנטלאפען, דאס מיידעל איז ארעסטירט געווארען.

צומארגענס האט מען זי געבראכט אין קינדער-געריכט. אבער ווי עס פיהרט זיך, האט מען זי צום ערשטען אריינגעפיהרט אין קינדער-קליניק אויף אנ'אונטערזוכונג.

פריש האט זי אויף אלעמען געמאכט זעהר א גוטען איינדרוק: הויך, געזונד, שעהן, בלויז אין פילד אלע פראבעס אויסצוגעפינען איהרע פיזישע כחות האט זי דורכגעפיהרט אויף אנ'אויסגעצייכענטען אופן. די פרעהליכע מינע אויף איהר פנים און ליכטיגער בליק אין די אויגען, האבען עדות געזאגט אויף א ים ענערגיע, וואס זי איז געווארן ארויסצוברענגען א סך לעבעדיגער און ריהריגער ווי דא אין קליניק, בשעת מעשה האט זי זיך געוויצעלט וועגען דעם דעטעקטיוו, וואס האט זי ארעסטירט און בכלל געמאכט שפאסיגע בעמערקונגען וועגען אלץ און אלעמען, וואס זי האט געזעהן ארום זיך.

די דאזיגע רייד און ווערטלעך האבען בעוויזען, אז א חוץ א שעהנע איז זי אויך א גאנץ קלוגע און האט אין זיך גענוג געשאנטקייט און ביטערקייט זיך אויסצודרעהען פון אלע פערלעגענהייטען.

דערוויל האט מען זיך געגרייט צו געבען איהר א פסיכאלאגישען עקזאמען. דאס איז בעשטאנען פון ענטפערס אויף רעטענישען, עפענען געוויסע שלעסלעך אויף א קונציגען אופן, ענטפערען אויף פערשידענע פראגעס א. ד. גל. אבער אלע אין קליניק זענען ממש איבערראשט געווארען פון איהר ווייגערען זיך דורכצומאכען דעם דאזיגען עקזאמען.

קיין בקשות און סטראשונקעס האבען נישט געהאלפען. איהר טענה איז געווען:

„איך בין פונקט אזוי קלוג ווי איהר אלע דא. וואספער רעכט האט איהר בכלל מיך צו אונטערזוכען? איהר מעגט דאנקען גאט, וואס איך האב זיך געהאלטען רוהיג ביז איצט. אבער מעהר נישט. ריהרט זיך נישט צו צו מיר, ווארים איך וועל אייך אלעמען אויסזידלען, און טאמער וועט איהר מיך ווייטער צווינגען צו ענטפערען אויף פראגעס, וועל איך בפירוש אייך געבען פאלשע ענטפערס, און איהר וועט סיי־ווי גאר נישט אויסגעפינען".

דערהערט אזעלכע דיבורים פון א 15-יעהריג מיידעל, זענען אלע אין קליניק ממש געפלעפט געווארען.

עס האט, פערשטעהט זיך, קיין רייד נישט געקאנט זיין וועגען צווינגען איהר צו טוהן, וואס נישט איז. אבער מען מוז מודה זיין, אז איהרע ווערטער האבען ביי אלעמען פשוט אפגענומען דאס לשון. האט מען איהר געהייסען אריינגעהן אין א בעזונדער צימער אום זיך צו בערוהיגען, און דערוויל האט מען זיך פערנומען מיט אנדערע פאלען, וואס זענען פארגעקומען יענעם פריהמארגען אין קליניק.

אין א שעה ארום איז אריינגעגאנגען צו איהר א פרוי, אנ'אנגעשטעלטע אין קליניק, כדי צו פערבינדען מיט דעם מיידעל א שמועס וועגען די פערגאנגענע זייטען פון איהר לעבען. זי האט זיך לכתחילה געשראקען — ווער ווייס צי דאס מיידעל וועט איהר ווידער נישט אפגיסען מיט א קאלטען שעפעל וואסער, ווי זי האט עס פריהער געטון. אבער אויסגעלאזען האט זיך גאנץ אנדערש. די אנגעשטעלטע, וואס איז אריין צו איהר, איז געווען בעקאנט מיט אלע קונצען פון איהר פאך. זי האט געוואוסט ווען צו שמייכלען, ווען צו זיין ערנסט, ווען צו רעדען שטרענג און ווען מילד, בקיצור, זי האט געקאנט ארויסרופען צו זיך צוטרוי און ווערען שנעל אינטים מיט די קינדער-פערברעכער, מיט וועלכע איהר איז אזוי אפט אויסגעקומען צו האנדלען.

אויך דא האט זי גאנץ שנעל געוואונען דעם מיידעל'ס צוטרוי, אבער נאר אויף אנ'אנדער אופן, — אויף אזא אופן, אז זי האט זיך פשוט פערשעהמט, ווארים דער צוטרוי איז געווען אזא, אז ער האט זי ממש בעליידיגט.

— צו וואס טויגען אייך די אלע קונצען? — האט דאס מיידעל גע'טענה'ט — איך וועל אייך סיידען דערצעהלען אליין, וואס איהר ווילט וויסען. איך האב עס יעדען דערצעהלט. איך האב זיך מיט גאר־נישט וואס צו שעהמען. אלץ וואס איך טוה, איז עס ווייל איך וויל אזוי און מעגט איהר מיר זאגען מוסר פון היינט ביז מארגען, וועט עס אייך העלפען ווי א טויטען באנקעס.

ביי דעם פונקט האט זיך די טיר געעפענט און ס'איז אריינגעקומען א יונגערמאן און מיט א שטרענגען פנים איז ער צוגעגאנגען צום מיידעל:

— דו האסט אונז אנגעגעבען א פאלשען אדרעס. מיר זוכען שוין א גאנצען פריהמארגען און קאנען נישט געפינען. מעגליך, אז דער נאמען איז אויך א פאלשער.

דאס מיידעל האט זיך אויפגעשטעלט מיט א שמייכעל און גאנץ געלאסען געזאגט:

— טא איז וואס? און א פאלשער נאמען קאנט איהר נישט בעשטעהן? קאסט עס אייך צו טייער? אט האט איהר מיין אמת'ן אדרעס און משפט זיך אפ פון מיר — און זי האט אנגעגעבען איהר ריכטיגען נאמען און אדרעס.

ווען ער איז אוועקגעגאנגען, האט דאס מיידעל בעמערקט צו דער אנגעשטעלטער: „איהר זעהט, אפילו מיט איהם וואלט איך אויך געקאנט זיין אפענהערציג. איך וואלט איהם אלץ דערצעהלט. נישט דערפאר, וואס איך האב איהם אזוי ליב, נאר ווייל עס ארט מיך נישט. ווילסט וויסען — נא דיר, אבי לאזט מיך ארויס פון דאנען, און איך וועל שוין זעהן, אז איך זאל אין אייערע הענט מעהר נישט אריינפאלען.

די אנגעשטעלטע האט אנגעווענדעט אלע כחות, כדי צו צושטערען די פיינטליכע בעציהונג, ארויסצורופען א שטילע, חבר'שע אינטימקייט. עס האט אבער נישט געהאלפען. דאס מיידעל האט טאקע אלץ דערצעהלט, אבער דער טאן פון דערצעהלען איז געווען א בייזער.

און דערצעהלט האט דאס דאזיגע פופצעהן יעהריגע מיידעל אזעלכע זאכען, וואס איז באמת שווער געווען צו גלויבען. פאראן ווייניג פערברעכענס, וואס זי איז שוין אין איהר קורץ לעבען נישט בעגאנגען — שווינדעל, גנבה, גזלה, רציחה און א געשלעכטליכע אויסגעלאסענקייט, וואס האט צו זיך קיין גלייכען נישט. עס איז לייכט געווען איינצוזעהן, אז א סך פון איהרע מעשות זענען איבערטריבען. אבער דער פאקט, וואס זי האט גערעדט אזוי פראנק און פריי און אפט מיט אזא צו־להכעיס־טאן וועגען אזעלכע מורא'דיגע און העסליכע פערברעכענס, דאס אליין איז גענוג געווען, עס זאל פשוט בעפאלען אנ'אימה קוקענדיג אויף איהר.

אזוי האט זי גערעדט און גערעדט און דערצעהלט אהן א ציטער, אהן דעם מינדעסטען סימן פון חרטה, און דער טאן איז ביי איהר געווען א גלייכער, א רוהיגער, עפעס אזוי ווי זי וואלט אויסרעכענט גאנץ געוועהנליכע פאסירונגען. פלוצלינג האבען זיך איהרע רייד איבערגעהאקט, זי האט אראפגעלאזט דעם קאפ און פעסט פערמאכט די ליפען. זי האט בעמערקט איהר מוטער'ס קאלטען בליק דורך דער אפענער טיר. די מוטער איז נעהענטער צוגעקומען, געטרייסעלט זי ביים אקסעל: „נו, שוין ווייטער?" — אבער זי האט איצט געשוויגען מיט קענטיגער פערביסענקייט.

מען האט גלייך דערזעהן, אז מוטער און טאכטער דארפען איצט צוטיילט ווערען, אנדערש קאן זיך דא אפשפילען א גאנץ מיאוס'ע סצענע. און ווען די דערמאנטע אנגעשטעלטע איז אוועק מיט דער מוטער אין א בעזונדער צימער און זיך מיט איהר דורכגערעדט, האט זי בעמערקט א מערקווירדיגע עהנליכקייט צווישען די צוויי.

עטליכע און פערציג יאהר איז זי איצט אלט געווען און געהאט נישט ווייניגער ווי פופצעהן קינדער, פון וועלכע צעהן זענען שוין לאנג אויף יענער וועלט. אויך איהר מאן לעבט שוין נישט מעהר, און דאס איז אפשר גלייכער, ווארים בעת ער האט געלעבט, איז איהר לאגע געווען נאך ערגער. א מאן, א שטענדיגער שכור, פלעגט זי אפט מערדערליך שלאגען, און די קינדער פלעגען זיך צעלויפען, ווען ער איז אריין אין כעס. די פרוי האט שרעקליך געליטען אין לעבען, סיי פון איהר מאן, סיי פון די קינדער, וועלכע זי האט נישט געוואוסט ווי אזוי צו דערציהען, סיי פון איהר בעטלערישער ארימקייט, וואס האט קיינמאל נישט געוואלט אפטרעטען פון איהר הויז.

און דאך האט זי אויסגעזעהן געזונט, פולבלוטיג און מונטער. פון דער ארעסטירטער טאכטער האט זי גערעדט מיט שוימענדיגען צארן: „ווען איהר לאזט מיך, דערהרג'ע איך זי גלייך פאר אייערע אויגען, און איך מיין יעדעס ווארט, וואס איך זאג". און געקוקט האט זי אויך מיט חשד אויף אלעמען ארום, פונקט ווי די טאכטער. און גערעדט האט זי מיט אזא שמאלצענעם טאן, וואס איז פול מיט צו־להכעיס און גאוה. וואס מעהר זי האט גערעדט, אלץ מעהר האט זי ארויסגעוויזען א געטרייע קאפיע פון דער טאכטער'ס בענעמונג, און אויך זי האט אנגעווארפען א מורא מיט איהר אפענקייט.

די פופצעהן יעהריגע טאכטער איז פער'משפט געווארען א לענגערע צייט נישט צו זעהן די פרייע וועלט. מען האט זי איבערגעגעבען אין אנ'אנשטאלט, וואו זי איז געהאלטען געווארען אונטער שטרענגער אויפזיכט. איהר גאנצע האלטונג האט ארויסגעוויזען סימנים פון געפעהרליכע נייגונגען.

„געה צו דיינע געליבטע".

א בילדעל פון יודישען פאריז.

פרוי ר., א יודישע מוטער פון פיר קינדער האט [...] אן אנקלאגע אינ'ם ציוויל־טריבונאל אויף איהר מאן. זי בעט, אז דאס געריכט זאל איהר צושפרעכען א גט. איהר מאן — שרייבט זי אין דער אנקלאגע, — איז איהר מעהר ווי אומטריי. ער ברענגט איהר אומגליק און חרפות, מאכט זי צו חוזק און צו שאנד און פערשאפט נאך א שלעכטען נאמען איהרע 4 אומשולדיגע קינדער.

די יודישע פרוי גיט איבער דעם געריכט:

שוין 5 יאהר ווי זי מיט איהר מאן און קינדער זענען געקומען קיין פאריז. אין דערהיים, אין פוילען, איז דער מאן געווען א שטילער געטרייער פאטער. אבער זייט ער איז געקומען קיין פאריז איז ער געווארען אן אנדער מענש. — ער איז געקומען א ביסעל פאר מיר — ערקלערט די פרוי — און איבער דער צייט, וואס ער איז דא געווען אליין — איז ער אוועק אויף א שלעכטען וועג. ער האט זיך בעקענט מיט פערשידענע פרויען, און שפעטער ווען זיין אייגענע פרוי מיט די קינדער זענען געקומען קיין פאריז, האט ער זיינע קאנטאקטען נישט איבערגעריסען...

עס האט זיך אנגעהויבען א פערביטערט שווער לעבען. אין משך פון 5 יאהר האט דער מאן כמעט קיין גראשען נישט געגעבען אין שטוב אריין. מיט א קינד אויף דער האנד האט די יונגע פרוי געהארעוועט. אויסצוהאלטען די פאמיליע. דער מאן פלעגט זעלטען ארבייטען, נישט געקענט זיך לאנג האלטען אויף איין ארט. געהאט זעהר א שלעכטען נאמען אלס ארבייטער.

אבער אויך דאס ביסעל געלד, וואס ער פלעגט פערדינען האט ער אויסגעגעבען אויף זיינע געליבטע. ער האט נישט געקענט קיין פראנצויזיש. האט ער אויסגעזוכט א פריינד, וואס זאל איהם שרייבען בריף צו זיינע געליבטע. אזא „ליבעס־קארעספאנדענץ" — האט זיך אנגעקליבען גאר א היבשע.

אלעמאל האט ער געדארפט פיל, פיל געלד. און אז עס האט איהם איינמאל יפערפעהלט און ער האט אין ערגיץ נישט געקענט בעקומען — האט ער פערקויפט דאס גאנצע מעבעל פון זיין עסצימער. די פרוי איז געקומען, דערזעהן ואן'אויס־געליידיגטע שטוב, האט זי געמאכט א גוואלד. נאר דער מאן האט זיך נאך מעהר צובייזערט, געכאפט אלע טעלער און געווארפען זיי אויף דער ערד, צובראכען דאס קינד־געשיר און אנגעהויבען דראהען דער פרוי, אז ער וועט זי דערשיסען... די ארימע יונגע פרוי האט ווייטער געשוויגען. ביז זי מאס האט זיך איבערפולט. דער מאן איז קראנק געווארען. מיט א ספעציעלער קראנקהייט... דאן האט זי בעשלאסען: — גענוג! — און איהם ערקלערט קורץ, — איך וויל דיך מעהר נישט קענען! איך וויל בלייבען א געזונדע מוטער פאר מיינע קינדער! ארויס פון מיין שטוב! — און זי האט איהם אנגעקלאגט אין ציוויל־טריבונאל און פאדערט א גט.

אין דעם מאן איצט בעסער געווארען. ער האט זיך דערשראקען, פלוצלינג ליב בעקומען זיינע קינדער. און אנגעהויבען בעטען די פרוי: זיי מיר מוחל, איך וועל שוין גוט זיין! — איצט אז איך בין קראנק פערלאזט דו מיך...

נאר די פרוי האט אנ'געטפער:

— געה צו דיינע געליבטע!

האט דער מאן געשטעלט אן אדוואקאט, דעם בעקאנטען יודישען פערטיידיגער לעאן קרוטיאן, דער אדוואקאט בעמיהט זיך, אז עס זאל צוריק װערען שלום־בית און אז דאס געריכט זאל דעם גט נישט ארויסגעבען.

דער מאן האט ערקלערט דעם געריכט:

— איך האב זי פעראטען, ווייל מיין פרוי איז א שוואכע, אן אידעלע — האב איך געזוכט אנדערע פרויען!

נאר די פרוי וויל מעהר פון איהם נישט הערען:

— גענוג! שוין האט ער מיר פערשווארצט מיין לעבען!

און מען ווארט איצט אויפ'ן אורטייל פונ'ם ציוויל־טריבונאל. (פ. ה.)

אריענטאלישע רייזע

פון יונגען מיליארדער ראקפעלער.

ניו־יארק, (יט"א) דער בעקאנטער מיליארדער און פילאנטראפ דזשאן ראקפעלער יוניאר איז די טעג אפגעפאהרען קיין עגיפטען און בעגלייטונג פון בעקאנטען עגיפטאלאג בריסטעד.

ווי בעקאנט, האט ראקפעלער אין 1927 נעגעבען דער ארץ־ישראל־רעגירונג 2 מיליאן דאלאר מיט'ן צוועק אויסצובויען אן ארכעאלאגישע מוזעאום אין ירושלים. הייאהר וועלען זיך אנהויבען די ארבייטען ארום מוזעאום־בנין. עס רעדט זיך מעגליך, אז ביי דער געלעגענהייט פון זיין בעזוך אין עגיפטען, וועט ראקפעלער בעזוכען אויך ארץ־ישראל.

יודישער ארבייטער-טוער אין אמעריקע

בעקומט א גאלדענעם מעדאל פאר זיינע געזעלש. לייסטונגען.

ניו־יארק, (יט"א) דא איז פערעפענטליכט געווארען די ענטשיידונג פון זשורי פון דער הארמאנפאונדאציע אין די פעראייניגטע שטאטען וועגען פערטיילען דעם פריז פאר די פרוכטבארסטע סאציאלע לייסטונגען אין יאהר 1927.

די זשורי האט אנערקענט דעם גאלדענעם מעדאל און א פריז אין דער הויך פון טויזענד דאלאר דעם בעקאנטען יודישען ארבייטער־טוער, פאזיצער פון „אמאלגאמייטער קלאטינג ווארקערס" סידני הילמאן. אין די מאטיווען פון בעשלוס ווערט אנגעוויזען אויף די גרויסע לייסטונגען פון סידני הילמאן, וועלכער האט בעוויזען דורכצופיהרען אין זיין פעראיין די ארבייטס־אינקייט־פערזיכערונג, גרינדען 2 קאאפעראטיווע בענק א. א. וו.

וועגען רעסטאווירען דאס געוו. יודישע געטא אין אן ענגלישער שטאט.

לאנדאן, (יט"א) דער שטאט־ראט פון לינקאלן, האט אויף זיינע לעצטע זיצונגען בעטראכט די פראגע וועגען צעהארפען דאס גאנצע געוו. יודען־געטא. וועלכעס בעשטעהט פון 12־טע יאהרהונדערט אין צוזאמענהאנג דערמיט, האט א געוויסע ארכיטעקטור־געזעלשאפט זיך געווענדעט צום שטאט־ראט וועגען איבערגעבען איהר די אויפזיכט איבער דעם ראיאנען שטאט־טייל, וועלכען די געזעלשאפט האט בדעה צו רעסטאווירען. דער שטאט־ראט האט אויף דעם פארשלאג מסכים געווען מיט'ן תנאי, אז די געביידעס פון געוו. געטא וועלען נישט בענוצט ווערען אלס וואוינונגס־הייזער.

אין אמורא'דיגען שטורם-ווינד.

(ענדע פון 3־טע זייט)

שטונדען. דערנאך איז געווארען אזוי רוהיג, פונקט ווי אלע ווינטען וואלטען מיט איינמאל אויסגעפלויגען און פערשוואונדען. דער מוט־שרעק האט זיך ערגיץ בעהאלטען. ער וועט קומען צוריק ביי א צווייטער געלעגענהייט.

וועגען פאהרען זעהען דעם שוידערליכען חורבן וואס דער שטורעם האט אנגעמאכט, האט גאר נישט געקענט זיין קיין רייד. די גאסען זענען בעוועט אנגעווארפען מיט איינגעפאלענע בוימער, דעכער פון הייזער, שטיקער גלאז געמישט מיט אייזען, מעבעל, און אלץ וואס עס איז דא פריהער ארומגעשווומען. מיר האבען געקלעטערט איבער דעם אלעם. און עס האט אויסגעקוקט, ווי עפעס א ווילדע לאנד וואלט זיך דא אנטפלעקט פאר אונזערע אויגען. פון אומעטום הערען זיך קולות פון פערוואונדעטע. מען טראגט טויטע. עלטערן זוכען זייערע קינדער. יעדער איינער וויל וואס גיכער זעהען, צי זיינע אייגענע זענען געבליבען גאנץ.

מיר זענען ציגעלאפען צום פארט, וואו עס שטעהען די שיפען. דארטען איז גאר געווען עפעס שרעקליכעס. דער שטורם ווינד האט צוזאמענגעשליידערט גאנצע בערג מיט שיפען, קליינע און גרויסע, איינס אויף דאס אנדערע. א טייל פון זיי האט געברענט, און מען האט נישט געטראכט אפילו פון געהען לעשען, ווייל אלע זענען געווען פערנומען מיט טראגען די מאסען פערוואונדעטע און די טויטע. קיין וואסער איז נישט געווען, ווייל דער גרויטער שטורם האט אויסגעריסען אלע רוירען פון דער וואסער־לייטונג. קיין עסען האט מען נישט געקענט קריגען. קיין עלעקטריציטעט איז אויך נישט געווען. אזוי האט דאס אנגעהאלטען 3 טעג, ביז וואנען אלץ האט זיך ביסלעכווייז גענומען צוריק איינארדנען. ע. ס.

דער בעקאנטער רעכטס-קענער
י. איינפעלד

וואוינט איצט אויף פעטריקאווער 31.

שפרעכשטונדען טעגליך פון 5–8 אוו.

נעמט אויף אונטער דורכציפיהרען אין מורים־געריכטען די שווערסטע סכסוכים געוויסענהאפט און לויט די פערפליכטענדע געזעצען.

Dr. H. WOLKOWYSKI

צעגעלניאנא 25, טעל. 26-87

ספעציעל ארצט פאר הויט און וועגעריישע קראנקהייטען, מעגער־טייעבע, אלע ארט אנאליזע, בעהאנדלונג מיט קווארץ־לאמפ, ראדיום.

זרים און מיט 8 ביז 10 פריה, 12–2 נ.מ. און פון 4–8 אוו.

Dr. med. St. Heinrich

POMORSKA 10, TEL. 47-67

ספעצ. פון אינערליכע און קינדער־קראנקהייטען. בעהאנדלונג מיט קווארץ־לאמפען־שטראהלען.

עמפאנגט ביז 2–3 נאכמ. און פון 4–7 אוונד.

Dr. med. H. Lubicz

צעגעלניאנא 43, טעל. 41-32

ספעציאליסט פאר הויט, וועגערישע און מענער־שוואכע קראנקהייטען. היי זנג מיט קווארץ־לאמפ (האנא אלפאפל)

עמפאנגט און פון 8–10 און פון 5–8 אוונד

Dr. med. I. WAJNBERG

CEGIELNIANA 47, tel. 26-02

אינערליכע קראנקהייטען. ספעציעל פאר לונגען־און הארץ־קראנקהייטען, בעשטראהלונגען און קינפארליכע מעדיצין. אין דערהיים פון 3–5 נאכמיטאג

צוריקגעקעהרט.

דער שווארצער וואלף

(ראמאן). (38

— כ'האב מורא — האט זיך וולאדעק ענדליך אפגערופען — כ'רעכען, אז איך האב זיך אנגעשטויסען, וואס איהר טראכט. איהר זענט צו קלוג דערצו, אז איהר זאלט נישט פערשטעהן דעם מיין פון מיינע ווערטער... איהר האט איבערגעלייענט מיינע געדאנקען... איבערגעלייענט זיי אין מיין הארצען. איך בין נישט אין ארדענונג דערמיט, וואס איך האב צו בולט ארויסגעזאגט מיינע געפיהלען: מען האט נישט געדארפט צו רעדען וועגען זיי אין אזא מאמענט, ובפרט ביי אזעלכע אומשטענדען. איך האב באמת פערדרוס, וואס איך האב עס, מחמת נארישקייט געטון, און איך בעט אייך צו פערגעסען מיינע ווערטער, פערגעסען דאס אלץ, וואס איך האב נישט־ווילענדיג געזאגט... סוף כל סוף, וואס איז עס דען פאר אן'אויסטערלישע דערציילונג, ווען א גנב זאגט זיך פלוצים אפ פון זיין בעשעפטיגונג, און פערפיהרט אנ'ארענטליך לעבען?

לילי איז אויפגעשפרונגען און געווענדט צו איהם איהר צישטראהלט פנים.

איהרע אויגען האבען געלויכטען מיט גערירטקייט און צארטקייט

— ניין! — האט זי ווייך אויסגערופען — איך בעט אייך, רעדט נישט אזוי מיט מיר!... איהר האט מיר... איך בין אזוי גליקליך, אזוי דאנקבאר אייך!... איהר זאגט מיר, אז איהר בעדארפט צו האבען א יאהר, כדי צו אויספרובען זיך? גוט! איך האב עס נישט דאס רעכט צו זאגען, נאר איהר וועט דאך ביי מיר נישט פאדערען קיין אויפקלעהרונגען... גוט, איך וועל ווארטען. א גאנץ יאהר, אנהויבענדיג פון היינט, וועל איך ווארטען אויף אייך אין ווארשא... און היינט וועל איך מיט פערגעניגען, געהן מיט אייך, וואו איהר אליין וועט וועלען!

וולאדעק איז געשטאנען א צערודערטער, ציטערענדיג אויפ'ן גאנצען קערפער, און נישט גלויבענדיג זיינע אויערען.

זי האט צו איהם נאהענט־פריינדליך אויסגעשטרעקט די הענד.

— הער לעמאן, איך גיב אייך מיין עהרענווארט...

איטליכע פרוי, אפילו נישט קיין ספעציעל־שעהנע, ווערט מאמענטענווייז וואונדערליך שעהן.

ביז דעם איצטיגען מאמענט איז וולאדעק'ן אפילו נישט איינגעפאלען איבערצוקלעהרען, צי איז לילי א שעהן מיידעל, אדער נישט.

אמת, ער האט ביים ערשטען בליק בעמערקט איהר מאדנע חנ'עוודיגקייט, און איהר פערטרוי־ערטע, פערטראכטע צארטקייט, וואס האט פון דער העלער הויט אויסגעוועקט זיין הארץ, וואס האט נאך קיינמאל נישט ליב געהאט.

איצט אבער האט ער בפירוש געזעהן, אז פאר איהם שטעהט א פרוי. וואס די שעהנקייט און צויבער, פון וועלכער עס שטעלט אוועק אין שאטען אלץ, וואס ער האט געזעהן אויסערגעוועהנליכעס אין זיין אומרוהיגען, שטורמישען לעבען.

נישט האבענדיג קיין קראפט אפצורייסען פון איהר זיין בליק, האט ער מיט ציטערדיגע פינגער אנגערירט איהר בלאסע האנד, ווי מורא האבענדיג איבערצושרעקען א פריידיגע, גליקליכע דערהונג...

דער קאפ זיינער האט זיך איינגעבויגען און די טרוקענע ליפען האבען קוים אנגעריהרט איהר האנד...

דער מיידעל'ס האנד האט זיך אבער דערשראקען צוריקגעצויגען; און ער גופא האט א שפרונג געטון פאר אומגעריכטער שרעק...

אין דעם אויבערשטען שטאק איז צושפרונגען געווארען א פענסטער פון א קלאפ מיט א שטיין, און די שטיקער גלאז האבען זיך מיט א געקליאפער צושאטען, איבער דער פאדלאגע.

קאפיטעל פערצעהן.

אין פערפאלגונג.

דער שטילער שלום־בית אין דעם זייטיגען הייזעל איז בעשטערט געווארען.

דאס מיידעל איז דערשראקען אפגעשפרונגען פון טיש, און א בלאסע האט זי זיך צוגעשפארט צו דער וואנד.

אויף איהר דערשראקענעם בליק האט זיך וולאדעק צוגעאיילט צו ענטפערן מיט א בערוהיגענדען שאקעל מיט'ן קאפ.

גאכ'ן ערשטען אינסטינקטיווען שפרונג אין דער זייט, האט ער זיך שנעל בעהערשט.

— האט קיין מורא נישט! — האט ער רוהיג א זאג געטון — דאס איז נארישקייט... עס האט זיך צובראכען דאס פענסטער איבער די טרעפען.

— ביי אייך איז עס א נארישקייט! — האט לילי אויסגערופען — פארוואס, האט זיך אבער דאס פענסטער צוקלאפט! ווער האט עס צובראכען?

— שולדיג אין דעם איז מיין נאכלעסיגקייט, — האט ער זיך פערשעמט מודה געווען — איך האב געדארפט וויסען, אז די בעלויכטענע פענסטער קאנען ווענדען אויף זיך די אויפמערקזאמקייט פון דרויסען, און ווי אייך איז בעוואוסט שטעהט דאס הויז לעער, איז, זעלבסטפערשטענדליך, אז פאפינא'ס חברה־לייט האבען עס בעמערקט... עס פערדריסט מיר איצט זעהר שטארק מיין פערזעהן, ווארום איך האב דאך געדארפט פריהער א טראכט טון וועגען דעם... אט, זעהט איהר שוין איצט, אז איך בין גערעכט געווען, ווען איך האב געזאגט, אז ס'איז צייט, איך זאל אוועקווארפען מיין ארבייט! איך הויב שוין אן, זעה איך, צו פערגעסען די גרונד־געזעצען פון מיין פריהערדיגען בערוף.

— ס'איז דאך אבער נישט פאליציי?..

— זעלבסטפערשטענדליך — נישט... דאס איז אונז פשוט פאפינא מודיע אויף זיין איידעלען אופן, אז ער איז דא, ווארט צו א ווילע, איך וועל געהן א קוק טון אויף די חברה־לייט מיט איין אויג... ניין, ניין! איהר בלייבט דא!.. איך וועל שוין אליין געהן.

ער איז צוגעגאנגען צום פענסטער פון קארידאר, געכאפט א בליק אין דרויסען, און שנעל אפגעטראטען.

איין פלינקער בליק איז איהם גענוג געווען, כדי צו דערזעהן אין דער פוסטער גאסער גאס א טונקעלען סילועט פון א מענשען, וואס האט זיך אנגעלעהנט אין א לאמטער.

דער דאזיגער מענש האט משמעות אכטונג געגעבען אויפ'ן הויז...

וולאדעק האט אבער געוואוסט, אז דער שפיאן איז נישט איינער אליין, און אז ער האט ווודאי ווינציגסטענס א צעהנדליג מיטהעלפער אין דער נאהענט.

פארטזעצונג קומט.

ערשטע לאדזער פאבריק
פון בעשלאג פאר רייסערייען
פון אלער ארט
B-cia Kardynast ŁÓDŹ, NAWROT 53 TELEFON 77-42.

מעכאנ. שלאסעריי און שווייסעריי
J. REDER
ŁÓDŹ, Konstantynoswka 11.
(Róg Zachodniej)
כ'נעהם אן אלערארט שלאסעריי-ארבייטען
ביליגע פרייזען און מיט פינקטליכער אויספירונג.
פריוואט-וואוינונג: גדאנסקא 20.

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקה.
בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע.
אנדזשעיא 5, טעל. 59-40
נעמט אן פון 8 – 10 פריה און פון 5–9 אין אווענד.
בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

קלישעס
צום
דרוקן
און צייכענונגען

די איינציגע יידישע
קלישע-פאבריק
„GALWANO"
TEL. 57-68. PIOTRKOWSKA 101

עבער מאשינאוו
ווערן אנגענומען אויסצוניייען ביי
ג. נארדמאן, צעגעלניאנא 29

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטן
און דענטיסטישער קאבינעט.
נאוואמיעיסקא 11, טעלעפאן 37-63
אפען פון 9 פריה ביז 7 אווענד.

ד"ר מאלינסקי	נאז, האלז, אויערן קר.	4–5
ד"ר מערשנער	קינדער קראנקהייטן	4½–5 11–9
ד"ר שימאנאו	אינערליכע קראנקהייטן	1–11
ד"ר לוביטש	הוים און געשלעכטס-קר.	1½–12½
ד"ר שטיינפעלד	כירורג און נערוועזע קר.	3–1
ד"ר נאכבלאט	אויגן-קראנקהייטן	½–12½
ד"ר קליינבערג	כירורגישע קראנקה.	3–1
ד"ר בערגמאן	פרויען און געבורטס-הילף	4–5

[illegible]
רענטגען בעגען שקארלאטין.
[illegible]
6–5 1–10 [illegible]
[illegible]
די לעטשניצע איז אויך טעטיג זונטאג

Ogłoszenie.

Kasa Chorych m. Łodzi podaje do wiadomości, że począwszy od dnia 16 stycznia r. b. załatwianie interesantów (wpłaty należności składek członkowskich, składanie reklamacyj i t. p.)

WYDZIAŁ WPŁAT UBEZPIECZENIOWYCH

ul. Wólczańska Nr. 225, parter) uskuteczniać będzie codziennie w godzinach od 8-ej do 13-ej, w soboty od godz. 8-ej do 12-ej.

Łódź, dnia 9 stycznia 1929 r.

Kasa Chorych m. Łodzi

(–) Dr. SAMBORSKI, Dyrektor. (–) F. KAŁUŻYŃSKI, Przewodniczący Zarządu.

3674

1929 אכטונג! 1929
אויב איהר ברויכט טיש-וואגען, ענגלישע וואגען,
סילא-געוויכטער, ליטער-מאסען, וועטער-פעלד
פון יאהר 1929, קויפט מען נור אמביליגסטען אין דער
"אנגיעהריגער קאנצעסיאנירטער פערקויפס-שטעלע
A. WENGER, Łódź, Wschodnia № 10.
בעמ.: גלייכצייטיג וועקסעל איך אלטע וואגען און געוויכטער אויף נייע.

ווארנונג!
אזוי ווי עס האבען זיך בעוויזען אין שטאט פערשידענע נאכגעמאכטע
פעלד-בעטען, מאך איך בעקאנט דאס געעהרטע פובליקום, אז די
עכט- פאטענטירטע בעטעז עכט- פאטענטירטע
זענען מערזעהען נאר מיט דער שוץ-מארקע
PALMA-PATENT
פאר וועלכע מיר זענען פעראנטווארטליך ביז 3 יאהר.
— צו בעקומען אין אלע געשעפטען. —
אויסערדעם, בעזיצען מיר שטענדיג אויף לאגער אין א גרויסען אויסוואהל
ניקעל-בעטען, אמעריקאנקעס,
ניקעל-קינדער-בעטען, קינדער-וועגעלעך,
טיש-בעטען, קינדער-בענקעלעך
מעטער-מאס, אויף רעדלעך.
מאטראצען נעבעטע, שאטקאווע און קאנאדיסקע.
קאזעטקעס און טאפטשאנעס.
בעמ.: בעטלעך מיט ווענטלעך ווייס אדער ברוין 17 זל., פאלאווע בעטלעך 14 זל.
רעעלע בעהאנדלונג. :: פאבריקס-פרייזען. :: זאמטליכע רעפעראטורן.
הורט! לאדז, פאלנאצנא 24. טעל. 31-85. דעטייל!

שוין ערשינען!!!
פון א. איידענשלאס
„משיח בן יוסף"
און אנדערע פאלקס-מעשה'לעך.
פרייז 25 גראשען.
צו בעקומען ביי אלע ציימונגס-פערקויפער.
מיט גענויע אינפארמאציעס און בעשטעלונגען זיך צו
ווענדען אין לייה-ביבליאטעק א.נ. פון א.א. יודענשלאס
לאדז, פאלודניאווא 11.

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאקטוירים-ספעציאליסטן
זאוואדזקא 1.
נאר פאר וועגערישע הויט-קראנקהייטען
און מענער-שוועכע אנאליזען פון בלוט און
אויסטאלוס אויף סיפיליס און טריפער.
קאנסיליאט מיט ספעציאליסטן פון אורא-לאגי-
שע און נערוועז-קראנקהייטען.
קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער
הייל-קאבינעט קאסמעטיק.
— — — טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אווענד. — — —
פון 11 ביז 12 פייטאג און פון 2 ביז 3 נאכמיטאג
נעהמט-אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען.
זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
— — בעזונדערע ווארטע-ציממער פאר פרויען. — —
וויזיט 3 זל.

Dr. ADAM
GROSGLIK
Al Kościuszki 27
tel. 51-78,
[illegible]
צוריקגעקעהרט

Dr. med.
W. EYCHNER
גינעקאלאג-אקושער
נאווראט 11.
טעל. 34-72
נעמט אן פון 6–8 אווענד

א קאראקולענעם
דאמען - פאלטען
פערקויף איך געלעגענהייט-
ליך אויסנאהם ביליג.
האטעל „מאנטייפעל"
זאכאדניא 45, צימער 31.

א שנייד-
מאשין
צו ניידען שטרימף, איז צו
פערקויפען. קאנסטאנ-
טינער 3, קווער אפיציגע,
3. שט., ה. 42. 3676

MIEJSKI KINEMATOGRAF OSWIATOWY
Wodny Rynek (róg Rokicińskiej) tel. 18-26
Dojazd tramwajami 16 i 10.

Od wtorku, 8-go stycznia do poniedziałku, dnia 14 stycznia 1929 r. wł.
Dla dorosłych i młodzieży:
MIASTO MILJONA POLEGŁYCH
Dla młodzieży i dorosłych:
PAT i PATACHON
w filmie pod tytułem
„Zięciowie w opałach"

אכטונג, פאליסען-אינהאבער!
„NA ŻYCIE" די פעטערבורגער פאליסען און פאליזען
ווערען נאך איינציגע טעג רעגיסטרירט ביים פערזיכע-
רונגס אינספעקטאר
ת. קאנסקער, קאמיענגא 9 טעל. 75-88
כ'נעהם אויך אן אסעקוראציע געגען פייער און גנבה.

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטן
און ערצטליך-דענטיסטישער קאבינעט
זגיערסקא 17 טעל. 16-53.

ד"ר ראקאווסקי	נאז האלז, אויערן קר.	1–9 11–10 9–8
ד"ר רוזשאנער	הויט און געשלעכטס קר.	5–1 11–10
ד"ר גאלדשטיין- פאלאק	אויגען-קראנקהייטען	3–1 8–7
ד"ר יאכמאן	נערוועזע קראנקהייטען	3–12
ד"ר ראבינאוויץ	קינדער-קראנקהייטען	4–5 12–10
ד"ר מאפירער	פרויען און געבורטס-הילף	5–6 1–11½
ד"ר קאנאר	כירורגישע-קראנקהייט. 4-5 א.	1–9
ד"ר וויינבערג	אינ. קר., לונגען-קר.	1–11 5½–7
ד"ר פאפעל	רענטגען	4–5 12–10
ע. פריידענשטיין	צאהן-ארצט	7–5
ג. ראפ	צאהן-ארצט	9–6

[illegible]
א רענטגען-אינסטיטוט
[illegible]
די לעטשניצע איז [illegible]
היזיס אין דער שטאט.
ערצטליך-קאסמעטיש. גאבינעט
[illegible]

LEKARZ DENTYSTA צאהן-ארצט
St. GELBERG
אנדזשעיא 15, טעל. 31-08.
[illegible]
נעהמט אן פון 9 פריה ביז 7 אווענד.

ערשינען נומער 3
פוילישער מאנטשעסטער
לאדזער צייטשריפט פאר ווירטשאפטליכע,
געזעלשאפטליכע און קולטורעלע פראגען
אונטער דער רעדאקציע פון
א. בארוכין און י. נירוואן
[illegible]
דער נומער איז רייך אילוסטרירט.
פרייז 50 גראשען.
צו בעקומען ביי אלע צייטונגס-פערקויפער.

אנאנסען-פרייזן: [illegible]

אבאנעמענט-פרייז: אין לאדז – 5 זל. א חודש מיט צושטעלונג אין הויז; אויף דער פראווינץ – 6 זל. א חודש; אין אויסלאנד מיט 30 פראצ. טייערער.
[illegible]

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman.
Czcionkami i drukiem „Najer Folksblat" Piotrkowska 21.